

наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходдэць штотыднёва, у чацвярткі 9 771319 161008

Эксперыментальныя акругі ўлады

Ёсьць рэгёны, дзе выпрабоўваюцца
«новыя тэхналёгі».

Старонка 3

Капіталізм і ягоныя крызісы

Крызісы патрэбныя капіталізму
як соль — супу.

Старонка 5

Канец шасьцідзясятніцкіх ілюзій

Выявілася, што людзям не патрэбная ўся праўда,
каля ім жывеца добра. Піша Віталь Тарас.

Старонка 11

У НУМАРЫ**Алтынізм Эўропы не заменіць нам Беларусі**

Выгадныя контракты для эўрапейскіх кампаній не прывядуць да аднаўлення палітычных і культурных свабод у нашай краіне аўтаматычна. Піша Андрэй Павач. Старонка 5.

Катарсіс на «Дажынках»

Б'емся за ураджай з дапамогай «джон дзіраў» зь «бізонамі», а даждынкі сівяткуем па-пацёмкінску. Старонка 8.

Літсправаздача за сто гадоў

«Галасы з-за небакраю»: шырокія і вузкія месцы беларускага паэтычнага перакладу. Піша Павал Касцюковіч. Старонка 6.

Зъ юбілеем, Белаазёрск!

Эпартаж Сямёна Печанка. Старонка 14.

Царыца Ізраілева

Цыпіл Ліўні: новая прэм'ерка Ізраіла. Былы агент «Масады», «Супэржанчына». Дачка выхадца з Беларусі. Старонка 12.

Дыскаграфія

Джамбібум — здолны ўёсці ў транс. Сярога — нібы прытамаўся. Метту Poppins — нягледзячы на... Старонка 7.

Усе бяз выбару

Парлямэнцкія выбары—2008 будуть самымі безальтернатыўнымі ў найноўшай гісторыі краіны. Аднак яны маюць усе шанцы стаць першымі прызнанымі. Старонка 3.

Выбарчы ўчастак у частцы ўнутраных войскаў, што ў сталіцы на Маякоўскага.

Дзіўныя кандыдаты

Па выніках регістрацыі кандыдатаў у дэпутаты вымалёўваецца адна заканамернасць — па многіх акругах, дзе вядомы апазыцыйны лідэр, апрач прадстаўніка ўлады вылучаеца яшчэ адзін ці некалькі досьвірных кандыдатаў. Як правіла, гэтая людзі прыкладна аднаго ўзросту з кандыдатамі апазыцыі і займаюць падобныя пасады.

Мяркуйце самі. Ва Ўручанскай акрузе Менску, дзе балітующа былы намесьнік старшыні Партыі БНФ Алесь Міхалевіч, вылучаны таксама амаль ягоны аднагодак з ЛДП Бізнесовец Сяргей Тарлук.

Да лідэра ПКБ Сяргея Калякіна ў Коласаўскай дадал маладога камуніста з праў-

ладнай КПБ Юр'я Вакрасенскага.

Да старшыні БСДП Анатоля Ліўковіча ў Берасці прыставілі намесьніка дырэктара ААТ «Кравіра і К» Барыса Гасана.

Разам з салдатам тэрміновай службы Віталем Караташом па Лунінецкай акрузе балітующа настаўнік адной з мікшэвіцкіх гімназій (толькі на год старэйши

Плошча

На апошнім пасяджэнні Палітрафады АДС таксама было прынятае раашэнне заклікаць да вулічнай акцыі пратесту 28 верасня на Кастрычніцкай плошчы. Там абіцяюцца быць усе палітычныя лідэры апазыцыі.

за прадстаўніка БНФ, а таксама начальнік юрыдычнай службы в/ч 65408.

Яшчэ больш цікавая сітуацыя ў Гарадзенскай-Цэнтральнай акрузе, дзе ад АДС ізле старшыня арганізацыі Беларускага незалежнага прафсаюзу работнікай «Горадні-Азот» Сяргей Антусевіч. У процвіту яму вылучылі яшчэ аднаго супрацоўніка «Азоту» Аляксандра Мікалуту. У кандыдатуру па ўзроўніце ўсяго год розынцы.

З 33-гадовым Віталём Рымашвілі з БХД па Адзінцоўскай акрузе вылучаеца 29-гадовы індывідуальны прадпрымальнік Юры Шаблін, а таксама 25-гадовы повар «Бітлз-кафэ» Яўген Трыбуцько.

Выглядае, што вылучэнне многіх з гэтых людзей накіраванае на то, каб адабраць частку галасу ў апазыцыйных кандыдатаў.

Зыміцер Панкавец

Прызнаныне

На адной з апошніх прэс-канфэрэнцый старшыня БНФ Лявон Баршчэўскі наракаў, што апазыцыя ўдзельнічае ў выбарах да кансу ў тым ліку па просьбах замежных партнёраў. Ці на гэта самы яскравы прыклад, што Захад гатовы, хай і абмежавана, але прызнаць легітімнымі гэтыя выбары. Варыянт з прызнаннем пасля масавага зняцця апазыцыі сваіх кандыдатаў, пры 50% безальтернатыўных акрут, выглядаў бы досыць цынічна.

Візант міністра замежных спраў Польшчы Радзіслава Сікорскага, а таксама заявы шматлікіх літоўскіх палітыкіў сведчаць таксама пра жаданне суседніх краін палепшыць стасункі з Беларуссю. Выбары — ідэальная для гэтага нагода. А мета — вырашыць хай нават аўтарытарную Беларусь з-пад ульку Москвы.

Лукшэнка таксама ва ўсіх інтэрв'ю падкрэслівае, што защицілі ў прызначаныя выбараў.

Аптымізм Эўропы не заменіць нам Беларусі

Выгадныя контракты для ёуррапейскіх кампаній не прывядуць да аднаўлення палітычных і культурных саводабуд у нашай краіне. Таму ўнутры краіны ўсе размовы пра «лібералізацыю» выклікаюць скепсіс або сімех. Піша Андрэй Павач.

Польская публіцысты марнуюць масу паперы, прашануючы чыпачам свае вэрсіі рэзкага «пашырэння» ў адносінах ураду Польшчы да афіцыйнага Менску. Польчча, якая ў Бруслі заўсёды была самым зацімым прыхільнікам санкцыйнага супраць беларускага ўраду, ціпер у асобе міністра замежных справаў Р. Сікорскага хадайнічае аб зьніцці часткі санкцыйнага пры ўмове «правядзення дэмакратычных выбараў».

Асабліва ўражваюць апошнія весткі аб тым, што ў імя палітычнага адносіна Варшавы і Менску польская МЗС гатавася нават ахвяраваць галоўным змагаром за праўлы палякаў у Беларусі — лідрам непрызнанага «Саюзу палякаў Беларусі» Анжаліку Борыс.

Беспрэцедэнтная і, трэба адзначыць, рызыканная акцыя польскіх дыпламатаў найчасцей знаходзіць у польскіх журналастах адно тлумачэнне: «Калі беларусы самі на ўстане правесці дэмакратычныя змены ў сваіх краінах — іх трэба дамагчыся саступкамі і палітычнай-еканамічным лявіраваннем».

Тым не менш, «беларускае пытанье» на фоне грузинско-расейскага канфлікту і ўнутраных проблем на зойме ў польскіх газетах першых старонак. Польская грамадства ў пэўнай меры ўспрымае дзеянні свайго МЗС як працяк афіцыйскай палітыкі па пошуку саюзінікі, якую запачатковалі жнівеньскія падзеі на Каўказе. Аднак, глядзячы на ўсім, гэта не зусім праўда. У перамовах з беларускімі ўрадамі ўздельнічалася выключна польскае Міністэрства замежных справаў на чале з Радаславам Сікорскім, найбліжэйшым палітчынікам прэм'ера Д. Туска, а менавіта МЗС з часам жорстка і крытыкавала візіт прэзыдэнта Качынскага ў Тобілі. У сваю чаргу Л. Качынскі, каментуючы перамовы беларускага і польскага міністру замежных справаў у Белавескай пушчы, адзначыў, што іх ініцыятыва зъяго боку не сыходзіла. Выглядзе на тое, што палітычная гульня ўраду Д. Туска ў дачыненіі да Беларусі матывіруеца галоўным чынам жаданнем атрымаць канкрэтныя эканамічныя выгады ад гандлю з усходнім суседам і ўзвышаць свой палітычны аўтарытэт у Бруслі.

Працяг на старонцы 5.

Анжаліка Борыс дорага заплаціла за сваю барацьбу за права на свабоду асацыяцыі.
На фота: яна пасыла аднаго з шматлікіх судоў, сярод палітчынікаў.

І.ЧУДАВІЧ

Польскае пытанье вырашыць пакуль не ўдалося

У прамежак часу між візитам у Беларусь міністра замежных спраў Польшчы Радаслава Сікорскага і парламэнтскімі выбарамі актуальнай зноў зрабілася тэма непрызнанага ўладам Саюзу палякаў на чале з Анжалікай Борыс.

На гэты раз пытанье ўзыняла ўпільвовая Rzecznosc polityka, якая на мінімум тыдні выйшла з загалоўкам на першай паласе: «МЗС Польшчы гатава «прадаць» Анжаліку Борыс». Газэта паведаміла пра сустрочу спін. Борыс у замежнікамі ведамстве Польшчы, якая адбываўся на некалькі дзён да візіту Сікорскага. Падчас размовы старшыні СПБ прашанавалі адмовіца ад пасады на карысць генапалітычных інтарэсаў Польшчы.

Нагадаем, што канфлікт у Саюзе палякаў пачаўся яшчэ ўвесну 2005 году, калі звязкі з арганізацыяй замест вернага ўладам старшыні Тадэвуша Кручукага абраў настаяніу Анжалікі Борыс. Мін'юст не прызнаў вынікі таго звязду. Несклады лягант узімліўся ў дзяржаўных СМИ. У выніку замест аднаго саюзу атрымалі дзве. Непрызнаны — пад кіраўніцтвам ўсёй жы Борыс, і афіцыйныя, які ў жніўні 2005 году ўзначаліў генсінэр Юзаф Лучнік.

Ці іх лідэры прайшли пасяджэнне Галоўнай Рады, не прызнанага саюзу. Сустрочу наведаў асабіст пасол Польшчы Хенгеліт. Але настав ягоная прысутніцца не адбілася на пазыцыі СПБ. Яны адмовіліся прымчаць прашановы польскага МЗС пра фармаваныя працоўнай групны для пера-

гэзду саюзу, які меўся прайсці ў лістападзе ў Берасці. Газэта адзначае, што кампраміснай фігурай на месцы старшыні могла бы стаць Аліна Ярапівіч.

«Было ў вельмі прыкра, калі б гэта аказаўся прайдай — сказаў першы старшыні СПБ Тадэвуш Гавін у інтэрвю «Польскаму радыё для Беларусі», — Анжаліка Борыс мснона пацярпела за сваю польскасць».

У 2005 годзе падчас скандалу з саюзам палякаў кіраўніца беарсцейскай філіі арганізацыі Ярапівіч таксама была досьцік звойжай фігурай. У незалежных СМИ была інфармацыя, што супраць жанчыны заведзеная криміналная справа па артыкуле «Махістрства», нібыта яна атрымлівала гроши ад баксы, чые дзеці накіруваліся на адпачынак у Польшчу. Анжаліка Борыс нават была вымушаная звырацца ў Генэральную пракуратуру, яна сцвярдзіла, што на працягу двух месяцей Ярапівіч спрабаваў занярбіваць КДБ.

У кампраміс, замест страты пасады ў Саюзе палякаў, Анжаліка Борыс прашанавалі балітавацца ў парламэнт, але жанчына адказала катарычнай адмовай.

20 верасня ў Горадні прайшло пасяджэнне Галоўнай Рады, не прызнанага саюзу. Сустрочу наведаў асабіст пасол Польшчы Хенгеліт. Але настав ягоная прысутніцца не адбілася на пазыцыі СПБ. Яны адмовіліся прымчаць прашановы польскага МЗС пра фармаваныя працоўнай групны для пера-

гэзду з саюзам Юзафа Лучніка. Як піша ў сваём блогу Анджэй Пачобут, «кразм з тым была агучана гатоўнасць да перамоваў з уладамі, «яле іх не хімія марынінгкам».

На думку Пачобута, «пасол Беларусі ў Польшчу Павал Латушка вяртэаца на радзіму. Місія скончылася. На заканччыны пасол хацей зрабіў «дэмбельскі акорд» — адным махам вырашыць праблему расколатага СПБ. Спрыяльныя ўмовы (пашырэнне адносінаў з Захадам) і прыхільнасць палітыкаў кіраўніцтва Беларусі да Беларускага Сялянскага партыі здзярацца два разы ў год: у дні вясновага і восеннянскага раёнадзенства. Даэн сеансія зраўбіяцца з ноччу і працягвае пасіху зъяннінца».

Сцяпел

Паводле прагнозу Рэспубліканскага підраметзэнтру, 25—27 верасня будзе суха. Ночы ясныя, таму халодныя, а вось узень паветра будзе прагравацца да 16—18 градусаў.

Выстава Радзівілкі і Селіханава

адкрылася 23 верасня ў менскай мастацкай галерэі «Ла Сандар-арт». Мастакі — сямейная пара, з самых адметных творчыц. Выстава працуе да 11 кастрычніка.

Спэкулянтат білетамі на матч БАТЭ — Ювэнтус затрымліваць ня будуть

Пра гэта «Народнай газэце» паведамілі ў сталічнай падатковай інспіцыі: «Калі б людзі займаліся такім бізнесам състыматычна, гэта была бы незаконная предпрымаліцця дзеяйнасць, але матчы, якія карыстаюцца попытам у беларускіх збіральных арганізаціях, праходзіць у Менску вельмі родка. Падставы затрымліваць чалавека, які перарадае білеты, скажам, раз на год, у нас няма. Раштам ён купіў квіткі для сваіх сабору, а іншы не прыйшлі на матч? Дыў перароджак білетаў не зъўляеца заэстраваным відам дзеяйнасці. Лепш хай міліцыя падумае, адкупіць перакупнікі бярэзь столькі білетаў...»

На першы ў Беларусі матч Ligue 1 ўзімленаў некаторыя набываілі па 150—200 білетаў «пібліта для сябе, сяякоў і сабору». Матч БАТЭ — Ювэнтус пройдзе ў Менску 30 верасня.

МБ, АГ

Фінькевіч ледзь не загінуў у аўтакатастрофе

Былы палітвязень Артур Фінькевіч у суботу 20 верасня трапіў у аўтакатастрофу. Хлопец вяртаўся з Горадні, дзе праходзіла сустроча з місцовымі актыўістамі. На павароце на Шчучын «Опель Амгэх» Фінькевіча выліпіў з шашы на 25 мэтраў і тройны перакуліўся.

Артур сцвярджае, што напрэднім ганяў машину ў рамонт і што аўтамабіль быў у поўным парадку. На шчасце, Артур і два ягоны пасажыры не пацярпелі.

СЪЦІСЛА

Казулін пабываў на прыёме ў Буша

Былы палітвязень А. Казулін у Нью-Ёрку сустрүся з прэзыдэнтам ЗША Джорджам Бушам і дзяржсакратаром ЗША Кандалізай Раіз. Вось што сказаў былы палітвязень для радыё «Свабода» перад адлётам з ЗША ў Эўропу: «Сёняні адбылася сустроча з прэзыдэнтам ЗША Джорджам Бушам і дзяржсакратаром ЗША Кандалізай Раіз, а таксама жонкай прэзыдэнта Лорай Буш. Гэта была вельмі цікавая сустроча, у якой браўлі ўздел видомыя змагары за свабоду, за праўлы чалавека, яскравыя дысайдэнты з розных краін — Бірмы, Вэнесуэлы, Сірыі, Эгіпту, Кубы... Прыступічалі спадары Вітаўт Ландсбергіс і Гары Каспараў. На гэтай сустрочы было адзначана, што фундамэнтальная чалавечкая капітабунасць, праўлы чалавека, свабода — гэта галоўнае ў той пазыцыі, якую займаюць ЗША. Было вельмі дакладна адзначана і самім Джорджам Бушам, і прысыдзілі што нельга паступацца прынцыпамі».

У Беларусь прыйшла астранамічная восень

22 верасня, у 18 гадзін 44 хвіліны сонца перакрочыла небесны экватар з паўночнага паўшар'я ў паўднёвас. Такое здраўсця два разы ў год: у дні вясновага і восеннянскага раёнадзенства. Даэн сеансія зраўбіяцца з ноччу і працягвае пасіху зъяннінца.

Сцяпел

Паводле прагнозу Рэспубліканскага підраметзэнтру, 25—27 верасня будзе суха. Ночы ясныя, таму халодныя, а вось узень паветра будзе прагравацца да 16—18 градусаў.

Экспэрыментальная акругі ўлады

За некалькі дзён да абвяшчэння вынікаў парлямэнцкіх выбараў не складае асаблівай цяжкасці вызначыць кандыдатаў ад улады і меркаваных пераможцаў па большасці акругаў. Аднак ёсьць і рэгіёны, дзе выпрабоўваюцца «новыя тэхналёгі».

I хто тут ад улады?

У сыпіах кандыдатаў значыцца 34 прозвішчы сёньняшніх дэпутатаў палаты. Сярод іх Алег Вілчік, Уладзімер Здановіч, Уладзімер Адашкевіч, Міхаіл Руслі, Міхаіл Арда, Татьяна Голубева, Віктар Гумінскі, Галіна Юртлівіч. Гэта нашмат менш, чым пераабразілася мінулы раз, аднак далёка ня ўсе яны сёньня могуць быць упэўненымі, што патрапяць у парлямэнт новага склікання.

Вось паспрабуй вызначыць, хто ідзе па лукашэнкаўскім сьпісе ў Віцебскай-Чкалаўскай акрузе — дэпутат Аляксандар Гудкоў ці галоўны доктар Віцебскай клінічнай бальніцы Віктар Аўчыннікаў?

Абсалютна аналагічная ситуацыя назіралася ў Вілейска-Мядзельскай акрузе, дзе за мандат мусілі змагацца дэпутат Віктар Анікенка і галоўны доктар місцавай раёнкі Ігар Сыпільнічанка. Аднак у апошні момант Анікенка зьявілася.

Тое ж у Горках: з дэпутаткай Татьяной Асмалоўскай канкуруе галоўны лекар Мсціслаўскай райбальніцы Алена Карадэ, і ў гэтай акрузе яшчэ ёсьць вылуччэнц АДС Андрэй Юркоў.

Цікавая ситуацыя назіраецца па Каліноўскай акрузе сталіцы, дзе вылуччэнца Вольга Абрамава, супернік жа ўсе галоўны вучоны скратар Акадэміі науک Мікалай Казак.

У Ію выбар будзе між дэпутатам Уладзімерам Барычовым і намеснікам старшыні Ашмянскага райвыканкаму Валянцінай Лузынай (кандыдата ад апазыцыі, былога палітывізія Івана Крука не зарэгістравалі).

У Быхаве дэпутат Алег Сакадынец будзе змагацца з дырктарам раённай цэнтру сацыяльна-габстоўнаванія Валянцінай Гарыловіч.

Ня выключчана, што гэтыя дэпутаты, хоць і не патрапілі ў меркаваны сьпіс наступных абраних іх, але не пагадзіліся з сваім долем. Ёсьць і іншыя вэрсіі. Праверыш, зі какіх людзей лепши галоўныя съюзуць: з дэйсцовых дэпутатаў іх прадстаўнікі мясцовых уладаў. Варты адзначыць, што па такіх акругах амаль нідзе не реєстравалі вылуччэнца АДС. Напэўна, для чысціні эксперыменту.

Віцебская група

Істотны зъмены па выбарах чакаюцца ў віцебскім кіраўніцтве. Мяркуюце самі: у дэпутаты палаты балітуючыя старшыня акругі выканкаму Уладзімеру Анд-

рэчанка (Глыбокае), ягоны намеснік Пётр Южык (Полацак), старшыня камітэту прыродных рэсурсаў акругі выканкаму Васіль Байкоў (Віцебская вісковая), старшыня Віцебскага гарасвету Генадзь Грышкевіч (Віцебская-Горкаўская акруга). Апроч гэтага на Віцебшчыне балітуючыя некалькі старшыняў рабіўканкамаў — Чашніцкага, Пастаўскага.

Што да Андрэйчанкі, то гэта стараяжы уладай вэртыці. На сваій пасадзе ён працуе ад лістапада 1994 году. Ніхто з ягоных калегаў так доўга ў «губэрнаторскім» фатэлі не затрымліваўся. Ціпер жа Андрэйчанку хоць піравесці на ганарове месца дэпутата палаты.

Дарэчы, паводле чутак, менавіта Андрэйчанка будзе віцэ-спікерам парлямэнту новага склікання. Ну а старшынём палаты можа стаць яшчэ адзін дэпутат ад Віцебскай вобласці — Аляксандар Папкоў. Намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта Аляксандар Розганаў на Магілёўскай віскові

Аляксандар Папкоў, намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта, напэўна, стане старшынём палаты.

ка абліўканкаму Анатоль Глаз балітуеца ў Бабруйскай вісковай акрузе, а старшыня Магілёўскага рабіўканкаму — Аляксандар Розганаў на Магілёўскай віскові

Асабліва заслужаны

Усё ідзе да таго, што новага кіраўніка па выбарах атрымае і Беларуская чыгунка. Сёньняшні начальнік Уладзімер Жарэла будзе спрабаваць прафіці ў палату ў Воршы (вядомы чыгуначны вузел краіны).

Выбары, выбары...

Парламэнцкія выбары—2008 будуть самымі безальтэрнатыўнымі ў найноўшай гісторыі краіны.

У абсолютнай большасці акругаў за Менскам будзе ще адзін, ці два кандыдаты. З выбарчай гонкі сышлі піцёра менскіх прадстаўнікоў АГП, але, пад цікімі заходнімі дыпламатаў, засталіся Партыя БНФ і БХД.

Байкоту ня будзе

Пра тое, што ніякага байкоту ня будзе, лідэры АДС заявілі яшчэ 12 верасня. Фактычна, зрабіўшы наступнае пасяджэнне Палітрайда спраў пустой. Было прынятае «кампраміснае» рашэнне, паводле якога ўжо ціпер можна гаварыць, што кааліцыя не прыгавора выбары ні свядомымі, ні справядлівымі. Гэта пацвердзяць сваімі подпісамі ўсе вылуччанцы са «състуку 110-ці».

Разам з тым, на заключным этапе выбарчай кампаніі апазыцыя збіраеца сканцэнтравацца на назіранні за падлікам галасоў. Рабіцца гэта будзе на тых акругах, дзе балітуюча канкуренцыйская кандыдаты, з мэтай демонстрацыі канкрэтных доказаў фальсифікацыі выбараў.

Варта адзначыць, што перафармульваць сваё папярэдніе рашины быў вымушана і Сойм БНФ. Раней партыя прыняла пастанову аб зынцыці сваіх кандыдатаў у дэпутаты да 23 верасня. Пасля гэтага з'явіўся ліст пітніцаў незадаволеных вылуччанці БНФ (пераважна рэгіоналу), якія выступілі за ўздел у выбараў да канца.

Новым рашэннем Сойм «дазволіў» кандыдатам звініцца, а не абавязаў. Такім правам скрысталіся толькі двое — Станіслаў Суднік у Лідзе і намеснік

старшыні партыі Аляксей Янукевіч у менскай Чыкоўцы. Астатнія засталіся.

Ад БХД, якая таксама заяўляла пра імаверны байкот выбараў, з'яўляліся таксама толькі два кандыдаты — Таяна Севярынец (Віцебская-Горкаўская акруга) і Каастус Жукоўскі (Буда-Кашалёўская).

Нечакана ж саме масавае зынцыці кандыдатаў адбылося ў АГП. З выбарчай гонкі добрахвотна сышлі адразу піцёра вылуччанцаў партыі па Менску. Сваё рашэнне кандыдаты растлумачылі тым, што яны так і не змаглі надрукаваць агульную перадвыбарчу юлётку. Прадстаўнікі АГП з'яўляліся ў паўдзісяткі тутаграфікі, але паўсюль сутыкаўліся з адмовою.

З'яўліся ключовыя фігуры АГП — Аляксандар Дабровольскі (Сыўсласцкая выбарчая акруга №94), Валянціна Палевікова (Купалоўская выбарчая акруга №95), Станіслаў Багданкевіч (Чкалаўская выбарчая акруга №96), а таксама маладзейшыя Ганна Ягорава (Паўднёвая-Захоўдная акруга №99) і Кацярына Маласаева (Коласаўская выбарчая акруга №106).

У выглядзе выключэнне было вырашана пакінуць старшыню АГП Анатоля Лябедзку ў сусветаршыню АДС. Дарэчы, праца менскага кіруя парламентарыі падчас нарады ў зынцыці кандыдатаў ўзделаў чакана стаў Магілёўшчына вобласць.

Кандыдаты ў гэтым рэгіёне, у тым ліку апазыцыйных, амаль не сутыкаліся з адмовамі.

На Магілёўшчыне няма

PHOTO BY MICHAIL PETROV

28 верасня вызначыцца палітычная перспектыва Сяргея Калякіна, які пастаўіў на ўздел.

Канкурэнтная Магілёўшчына і безальтэрнатыўная Гарадзеншчына

Калі на браце у разылік Менск, то самымі канкурэнтнымі рэгіёнамі краіны падчас парламэнцкіх выбараў чакана стане Магілёўшчына.

Кандыдаты ў гэтым рэгіёне, у тым ліку апазыцыйных, амаль не сутыкаліся з адмовамі.

На Магілёўшчыне няма ніводнай безальтэрнатыўной акругі. Агулам жа з трынаццаці акругаў толькі ў п'яці будзе па два кандыдаты, па іншых — ад трох да шасці. Сярэдні ж конкурс складзе 3 чалавекі на месца, гэта болей, чым па краіне (2,4).

Для паравання на Гарадзеншчыне, якая таксама мае 13 акругаў, конкурс складае 1,7 чалавекі на месца. Шасць акругаў увогуле засталіся безальтэрнатыўнымі. Нешта

падобнае назіраеща і ў заходніх раёнах Меншчыны, дзе ўчастковыя камісіі адмовіліся реєстрацаў прадстаўнікоў апазыцыі.

Гэта можна растлумачыць вялікай базай лукашэнкаўскага электрарату на Магілёўшчыне. Там, з меркаванняў ідэолагіяў, народ усё адно не праагаласаўся за апазыцыю. Зусім жа іншая стаўленне да рэгіёна кшталту Мядзела, Наваградку, Смургоняў, Ваўкавыску, Іўя, Мастоў, Шчучыні, Нясьвіжу і Барысава. Таму гэтыя акругі, ад граху далей, і зрабілі безальтэрнатыўнымі.

Зьміцер Панкавец

патрэбная легітымная «палац». Першым — каб замацаваць працэс і вынікі акупациі Беларусі; другому — каб з'яняць з сябе адказнасць. Таму ѹдзе дэмагогія пра «дэмакратычныя» выбары і адначасна жорстка душацца нават мінімальная магчымасці вольных выбараў. Еўропа, старая філісцерская Еўропа, якая бачыцца пераплаціць, якую адкрыта дураць і хочуць ашукаць, прыкладаеца, што ўсяму гэтаму ашуканству верыць і робіць выгляд, што ёй прыемна. Яна гатовая ўжо заранё прызнаць фальсифікат і недэмакратычныя выбары за «дэмакратычныя», — даводзіць Пазняк.

Такім чынам, кажа Зянон Пазняк, «усе» хочуць расплаціцца за меркаваны «геапалітычны выбор» Лукашэнкі (які скончыўся адразу, пасля выбараў) прызнаннем фальшивых выбараў за сапраўдныя».

Палітык заклікае: «Ніхто на фальшивыя выбары!»

МВ

Пазняк: засталося толькі абняцца з Лукашэнкам

Лідэр КХП-БНФ чарговы раз заклікаў байкатаў выбараў.

«Расейцам і Лукашэнку

весцца з'яўляючысь на п'яці гадоў. Не выклічаю, што *«Gloss nad Niemtu na uchodzstwie»* таксама могуць прызнаць экстремісцкім выданнем і забараніць распаўсюджуць на тэрыторыі краіны. Цяжка нават уяўці, як будзе адбывацца разглед справы, бо тай жа *«Gloss...»* і *«Звычайні прыздэнт»* Калінінай і Шармета — гэтыя вельмі розныя речі», — кажа А.Пісальник.

«Прэзідэнт даволі трывожны, — кажа віцэ-прэзыдэнт Міжнароднай фэдэрэцыі правоў чалавека Алеся Бяляцкі. — Калі гэтыя папраўкі аб экстремізме прымісяя палатай прадстаўнікоў, то мы прыгнавалі, што яны могуць быць выкарыстаныя супраць іншадумцаў. Як бачым, з'яўліся першыя ластакі».

Чаму суд перанесены? «Думаю, што судзьдзя сам не разабраўся, што ад яго хочуць. Асабіста я буду хадайнічаць аб спыненні справы», — кажа А.Пісальник. «Есьць і больш праўдападобнае тлумачэнне. Фігурантам паведаміл, што позвы на наступнае пасяджэнне суду будуть выпісаныя ў пачатку кастрычніка. Акурат пасля парламэнцкіх выбараў. Такі сыгнал Захаду: не прызнаеце выбараў, зноў начнём мачыць «вашы».

Зьміцер Панкавец

«Лісты зь лесу» таксама «экстэрэмізм»

18 верасня Каstryчніцкі суд Гарадні мусіў пачаць разгляд справы па прызнанні экстэрэмісткай друкаванай працу, што ў розныя гады была канфіскаваная гарадзенскімі памежнікамі. Аднак суд быў перанесены і прыдзе ў каstryчніку пасля парламэнцкіх выбараў.

Па справе праходзіць ажно дзесяць чалавек — журналіст Андже́й Пісальник, сябтар АГП Уладзімер Ларын, сэнаторы і былыя студэнты прафамія Калініўская Яўген Скрабутан, Аляксей Трубкін, Дзмітры Мальчык, Барыс Гарэцкі, праваабаронцы Валеры Шчукін, Юрый Марціновіч і Дзмітры Ёдка (апошні — выдачковы сыльтрапавоз, які недзе перад выбарамі падабраў ўлёткі Мілінкевіча і мелі іх з сабой).

Справу распачаў абласны КДБ. На іхноу думку, канфіскаваныя матэрыялы могуць быць «экстэрэмісткімі характеристкамі». У чым менавіта ён можа заключацца не адзначаенца. Ціпер жа КДБ просіць, каб суд дамагаў разабрацца, што да чаго.

«Напіярэдні мясцовых выбараў, у сунежні 2006 году, на мяжы ў мене канфіскавалі дзясяці фільмікі з рознымі фоткамі, выдзялазіпамі, там жа былі нейкія паперы «Маладага фронту». Я пісаў кучу ўсялякіх скарагаў, каб вярнулі назад. Кажуць, праўрачаем. Яшчэ да гэтага пасля першага Кантрасу дэмсаў, дзе абрали Мілінкевіча, ехаў у Польшчу з дакументамі Кантрасу. Таксама на праверку забраў. Напісалі, што яны стымулююць пратэстную настроі, што пасылаюць санкцыйную варожасць, а таксама прыносяць пікуду палітычным інтарэсам дзяржавы. Аднойнікі яшчэ книгу Севярынца «Лісты зь лесу» канфіскавалі, якую чытаў у машыні на мяжы. Пра Севярынца сказали, што яго книга накіраваная на захоп дзяржаўнай улады неканстытуцыйнымі шляхамі», — кажа Яўген Скрабутан.

Журналіст Андже́й Пісальник быў адным з ямнініх фігурантаў справы, які з'явіўся па позве ў суд. Пісальник, які апошнім часам жыў у Маскве, ціпер знаходзіцца ў Горадні, дзе спрабуе разабрацца пасля інсульту.

28 верасня вызначыцца палітычная перспектыва Сяргея Калякіна, які пастаўіў на ўздел.

камэнтары

Аптымізм Эўропы не заменіць нам Беларусі

Працяг са старонкі 2.

Беларускі ўрад з задавальнемнем прымыкае прапанаваныя яму ўмовы гульні. Выпушчаныя з турмы некалікі візыяй, Цэнтртравібарам прымыкае шэраг «беспрэцедэнтных рагіоній», а Ярмашына разам зь Пяткевіч і ўсім іншымі ўжо бачаць сябе на міжземнаморскіх пляжах.

Цяпер спынімся на tym, што можа дадзь беларускаму грамадству эгзат так званое «пациленьне», нават калі б яна розальніца началася. Шэраг сумесійных эканамічных карысцій, якія калі каму і будзуну на карысць, то толькі рэжыму? Ці, можа, дэмакратычныя выбары, хоць сапраўдны дэмакратычныя выбары магчымыя ў краіне толькі пасля сама меней году нормальнаага функцыянаванья ўсіх палітычных і грамадзкіх арганізацый, сродкі масавай інфармаціі? Ці паляпішныя візагава рэжыму, хоць такосе рагіоній можа быць прынятае адно ў Брусселе, а ніяк на ўрадам Д. Туска? Думамо, усе эгта мала заменіць сцятуцю ў краіне, насељніцтва якой мела толькі адны дэмакратычныя выбары, дай тое пятнадццатць гадоў тому. Ва ўсякім разе замежнапалітычнае

лівіраваныне беларускай улады — эгта не больш чым імкненне стварыць прыгожую карынку для тэлебачанія ўнутры і па-за межамі Беларусі толькі з адной мэтай — захаваць унутры краіны існыстан реччу. Што ж датычыць замежнапалітычных прырэгісту, то, перакананы, прынятальніца сіла расейскіх газавых труб акажацца

мациеншай за ўсё абіянкі. Замежнапалітычны курс на змененіца, і яскравым доказам гэтага будзе, здаецца, даволі хуткае прызнаныне Беларусью незалежнасці Абхазіі і Паўднёвой Асэты. Усё, што сёньня робіць сваім акцыямі Эўропа ў асобе Р. Сікорскага, толькі стварае дlia Лукашэнкі больш спрыяльную каньюнктuru ў гандлі з Расеяй за энэргансубтры.

Напрыкінцы яшчэ адна выключальная водле сваіх важнасці реч, якая, на думку аўтара, перавешвае ўсё астатнія плюсы і мінусы мірочнага «пациленьня» і на якую зусім не

звязргаюць увагі заходняе публісты і аналітыкі. Беларусі разам з агульнаэўропейскімі дэмакратычнымі свабодамі патрабуе буйнамаштабнае адраджэнне нацыянальнага жыцця, пад якім я разумею прызнаныне нацыянальных сымбаліяў у якасці дзяржаўных, шырокую кампанію па пашырэнні ўжывання беларускай мовы і пралагандзе нацыянальных капштоўнасцяў, сур'ёзную і грамадскую (у адрозненіі ад папярэдніх) рэформу сядзібнай і вишэйшай адміністраціі. Толькі гэта дасыць нам магчымасць уманаваць сваі нацыянальныя горы, пачынчэ адказнасці на толькі за сібе і сваіх близкіх, але і за ўсесь народ. Бяз гэтага немагчымае дасягненне ўсіх цэлійных мэтай.

Дзяржава-рэгістар, разыўцыца мясцовага самакіравання, пашырэнне прыватнай індыяйствы...

Многія аўтарыгэцтвныя навукоўцы і публісты, якія шукалі вытоку першага «аранжавага» ва Ўкраіне, глядзяць на гэтае, што разам зь іншымі фактаратамі адної з галоўных прычын аранжавай рэвалюцыі была высокая нацыянальная сязядомасць яе шыраговых удзельнікіў, якая дала выніку выглядзе актыўнай грамадзянскай пазыцыі падчас лёсавызначеных для сваіх краін падзеяў.

Аднак на ўрад ці такі фактар у іншагаў з адносна Беларусі ўлічаецца ёўрабракартамі з Брусселе, а некаторым з нашых суседзяў ён наагул можа падацца небысъечным.

кантроліваць.

Аднак сюды дадалася і значная колькасць памылковых стыслуў з боку дзяржавы, як то танные стаўкі рэфинансавання пасля 2001 году.

Шкодная дапамога

Акурат яны і зрабілі магчымым масавае ўзяцце крэдыту і ўсё большыя магчымасці для фінансавых інвестыцый. Умашанне амэрыканскай Фэдэральнай рэзэрвавай систэмы ў 1998 годзе ў краісе вакол банку LTCM стварыла да таго ж небысъечных прэтэндент, бо цяпер банкіры-рызыканты малгі ў выпадку небысъечнай спадзяванца на дзяржаўную дапамогу. А

бум у сферы набудовы жылья ў Амэрыцы быў таксама і палітычна пажаданай звязкай; балазе, свой дом для кожнага быў задачай дзеяйшных пры дзяржаўной падтрымкі гаштотчных канцэрнаў Fannie Mae і Freddie Mac.

Цяпер жа банкі падаюць лігатарльныя шыткі. Ураду Вашынгтоне мусіць практична нацыяналізаваць палову банкаўскіх сфер. Будучы фінансавыя інвестыцыі будзут рэгулювацца стражжай. Але тым самым канкурэнцыя як «працэ адкрыцця» новага будзе аблежвана настолькі, што конспіт гэтага аблежвання, магчымы, перавысць карысць ад яго (пра што папярэднік Гаек). Пакуль што капитализм сам даваў рады выбрацца з кожнага свайго краісу, а дзяржаўнае умашанне часта больш шкодзіла, чым дапамагала.

**Філіп Плікерт,
«Франкфуртэр Альгемайнэ
Цайтунг». Пераклау Сяргей
Богдан**

Капіталізм і ягоныя крайзісы

HEATH HENGARDNER, WALL STREET JOURNAL

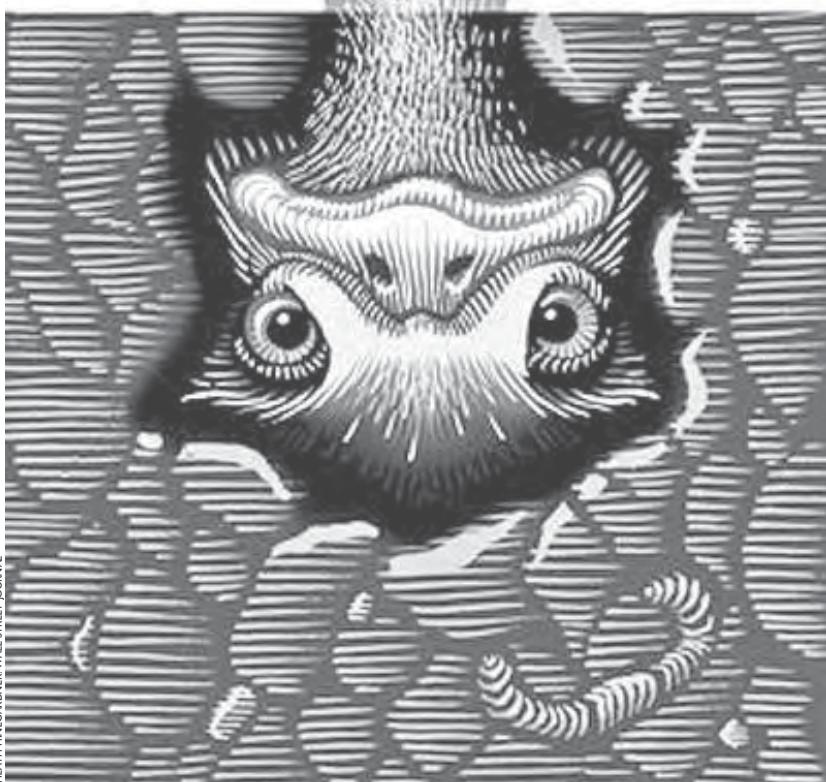
Крайзісы патрабныя капитализму як соль — супу, кажуць адны — і маюць на ўваже пептаці цалкам становічча. Капіталізм кульгае ад аднаго краісу да наступнага аж да канчатковага свайго краісу, кажуць іншыя.

Пачнім з апалаігетаў капіталістичнага апакаліпсісу, з Карла Маркса, вялікага прарока краісу капіталізму.

Паводле Маркса, сучасны прагрэсіўны капіталізм выпучаецца тым, што ў ім тавары ўзрошце больші не абменываюцца на тавары, а пачынаеца гандаль граныма ў абліен на гропы (Geld gegen Geld). У ягоным уяўленні, з унутраных супраціўніцтваў капіталізму вынікаюць гэрыядычныя краізы, якія з часам становіцца ўсё большімі і небысъечнымі. Маркс меркаваў, што проблема ўласна будзе палітацца ў тым, што стаўкі прыбылкі на меры прагрэсіўнай рэканструкцыі будуть пастаўлена на зынікаці, а попыт на прадукты капіталісту урэшце спыніцца — гэтае падказанье аказаўлася памылковым.

Зусім іншое бачанье супуаці мэй Эзэп Шумпетэр, які зрабіў шэраг найважнейшых тэарэтычных унёскі ў разуменне сучаснага капіталізму.

Паводле Шумпетера, краізы, узынікненіе ды правал бізнес-

ідзяў, а таксама разбурніне старых, адкльыхіх сваё фірмаў, ёсьць неизбежнай рысай капіталізму.

Інаванцы, якія спрыяйчыноша да «творчага разбурнія», ёсьць рухавікамі падвыпішныя дабрабыту.

Чыгунка, інфармацыйныя тэхнолагіі і фінансавыя інаванцы

Найлепшы прыклад — чыгунка. Калі былі пабудаваныя першыя ўчасткі, укладальнікі апапела кінуўся паддіўкаваць на акцыі чыгуначных кампаній. Курсы акцый рознічы ўзьліцепілі ўгорх, рынак ператройці — але пасля таго, які высыгвіліся, што дыўвірэнды далёка не адгавяджаюць чаканыям, курсы абрнуліся. Многі ўкладальнікі страцілі ўгорх свай капітал. Але чыгунка, адна з найматнічнейшых інаванцый прымысловай рэвалюцыі, выстаяла.

Падобна было з інтэрнэтам, эканамічнай бурбалкай і бурбалкай «новай эканомікі» на мяккы

тысячагодзідзя.

Новы рынок забанкрутаваў, а многі ўкладальнікі страцілі на ім ўсё, што мелі. Аднак спрыяйчына дзяякоючай штурпікі інфармацыйных тэхнолагій інфармацыйная рэвалюцыя і, разам з тым, магутны прарыбі ў піліне чыстага падвыпішнія дабрабыту — засталіся.

У прагрэсі краісу рынак аддзяляе пуста зелёле ад жыття.

Канкуренцыя здейнічае як «працэ адкрыцця» новага, жакучы словамі Фрыдрыха Аўгуста фон Гаека, які быў, відаць, найвілікшым пасыля Шумпетэра тэарэтыкам рынку.

Гэтаксама і фінансавая галіна занізіла велізарныя інаванцы.

Фінансавыя рынкі служаць таму, каб накіроўваць плыны капіталу на самыя прадуктыўныя мэты выкарыстаннія. Але надусім гэтым лунас цэнтнагаў. Да таго ж прадказаць поясах іх ніякічай інаванцыі ў інвестыціях. Да таго ж інфармація аў шапахах і рэзыках даступна розным людзям у рознай ступені.

Заганы рынку і дзяржавы напладаюца

Пры ўсім пры тым фінансавыя рынкі больш скільняе да нестабільнасці, чым таварныя. Захопленыя інаванцыямі ўкладальнікі скільняны да перабоўшванніяў. У выніку ітвараюцца бурбалкі, якія ўгорхе лопаюцца. За эпохай «Вялікага быўнага рынку» на Ўол-стріт пасылавацца «чорная пяціцца» ў кастрычніку 1929 году; за гадамі эканамічнага бума ў азіяцкіх «новых эканамічных тыграх»

прыбыло ў краі 1997—1998 годзе.

Чаму ж тады ў трыццатыя гады меў месца глыбокі і працяглы сусветны эканамічны краізіс, тады як азіяцкі «новыя эканамічныя тыгры» хуценька ізноў ускочылі на ногі?

Адказ на гэтае пытанні не звязаны, мабыць, з рознай рэакцыяй адпаведных дзяржаў: у трыццатыя гады большыя цыцькі на падтрымкі на дзяржаўную дапамогу. А

бум у сферы набудовы жылья ў Амэрыцы быў таксама і палітычна пажаданай звязкай; балазе, свой

дом для кожнага быў задачай дзеяйшных пры дзяржаўной падтрымкі гаштотчных канцэрнаў Fannie Mae і Freddie Mac.

Цяпер жа банкі падаюць лігатарльныя шыткі. Ураду Вашынгтоне мусіць практична нацыяналізаваць палову банкаўскіх сфер.

Будучы фінансавыя інвестыцыі будзут рэгулювацца стражжай. Але тым самым канкурэнцыя як «працэ адкрыцця» новага будзе аблежвана настолькі, што конспіт гэтага аблежвання, магчымы, перавысць карысць ад яго (пра што папярэднік Гаек).

Пакуль што капитализм сам даваў рады выбрацца з кожнага свайго краісу, а дзяржаўнае умашанне часта больш шкодзіла, чым дапамагала.

**Філіп Плікерт,
«Франкфуртэр Альгемайнэ
Цайтунг». Пераклау Сяргей
Богдан**

Літсправаздача за сто гадоў

«Галасы з-за небакраю»: анталёгія пацьвердзіла, што найважнейшым з іншамоўных паэтаў для нас па-ранейшаму ёсьць Міцкевіч. Анталёгія выявіла і вузкія месцы беларускага паэтычнага перакладу — пераклады з літоўскай. Ня вельмі каб багата — з ангельскай. Мала, але ёсьць — з арабскай, кітайскай, японскай. Піша Павал Касцюковіч.

Неяк у Рыме пры сціжке людзей незылічонай...

Белінгвізм беларускіх аўтараў — відавочны факт. Напэўна, ніводзін з іх яшчэ ад часу Дуніна-Марцікевіча на быв аднамоўным. Тут ільга нара��а на цяжкую калініальную спадчыну, а можна плённа скарыстотуваць.

Міколу Гусоўскуму «неяк у Рыме пры сціжке людзей незылічонай» раптам закарцела распавесці іншаземцам пра свае чистыя ліцьвінскія перакъязванні — паляванье на зубра. Літаратурны пераклад таксама нарађаецца з думкі: «Як бы цікава эта было нашем людям». Перакладчыку павінна хапецца рассымашыць, здзвіціць, расчуліць суайчыннікаў тымі чужымі радкамі, з якіх ён сам коліс пасымяўся, здзвіўся, расчуліўся. Чужымі, якімі коліс яму зрабілася сваімі. Неяк у Менску пры сціжке людзей

незылічонай...

А яшчэ, са словаў укладальніка анталёгіі пээзіі савету «Галасы з-за небакраю» Міхася Скоблы, пераклад — пералінні крываў з аднаго культурнага арганізму ў другі, своеасаблівае паэтычнае донарства. Дамамо толькі, што пераклад наядзе нацыянальнай культуры аб ёмнасці, не даваляе ёй з'яндждаць да ўзорнou субкультуры.

Сяджу за рашоткай у цімніцы гады...

Пераклад — добраахвотная катарга. Зазіраючы ў пастылья слоўнік і шукаючы трапнія мэтафары, перакладчык можа праўбіці месцы, калі не гады. Але некаторым, такім як Пітру Бітэлю, легендарным перакладчыку,

якога лёс у 1950 годзе запратоўшы у сталінскі лягер, дзе ён і беларусій «Пана Тадэвуша», літаратурную катаргу дазволіла перажыць катаргу насамрэчную. Ён пісаў на папяровых міхах з пад цэмэнту, а арыгінал штодзень вяртаў у хованку. У зблішшага трагічнага гісторыі беларускага перакладу не абылося і без кур'ёзу. У 1935 годзе «Гамлет», беларусшы Юркам Гаўруком, выўшаў без пазначэння імя перакладніка (Юрка на той час быў арыштаваны, і яго імя было пад забаронай), нібыта Ўльям наш Шэкспір тварыў адразу па-беларуску.

Анталёгія — съятая найперш перакладніка. Перастваральнік ту — даніна павагі, ён узьніты на ровень культурнага героя.

Укладальнік анталёгіі Міхась Скобла (злева) з перакладчыкам Сяргеем Шулам.

Нездарма ў анталёгіі змест зроблены паводле імянаў перакладнікаў, а ня аўтараў арыгіналу. У дадатак, каб ня быць перад іншамоўнымі вершамі, як «чмельнізграбны» перад кветкай пекнай, пачаткоўца можа вывучаць няпросты мэханізм літаратурнага перакладу з саміх біяграфій перакладнікаў і анататыў, зробленых Міхасём Скоблам.

Літва! Радзіма, як здароўе, дарагая!

Анталёгія яшчэ раз пацьвердзіла, што найважнейшым з іншамоўных паэтаў для нас па-ранейшаму з'яўляецца Міцкевіч. Кожна новае пакаленне перакладнікаў, штохвіліны зазіраючы ў найноўшыя польскія слоўнікі, з падрадкоўнікамі ці без, вітаецца да Адама, што вярэдзіць не разгаданасцю аметнага культурнага коду. Штотоны выцігавячыя свае жылы ў спробе вытлумачыць вілікага наваградца, беларускія перакладчыкі нават прапустаюць мяжу дазволенага: ходзяць чуткі, што Язэп Семяжон, перакладаючы «Пана Тадэвуша», дадаў да паэмы 1500 аба-салотна адсябеных радкоў.

Дарэчы, у зборніку багата прэзентаваная тутэйшая пазія, якая пісалася не па-беларуску: ад польскамоўнага Яна Чачота да габрэйскамоўных Ізі Харыка і Гірша Рэлеса.

Анталёгія выявіла і вузкія месцы беларускага паэтычнага перакладу — пераклады з літоўскай. Як я маля мы ведаем пра пазію краіны, з якой у нас адзінныя гістарычныя сымбалі.

Галасы з-за небакраю: анталёгія пээзіі савету ў беларускіх перакладах
XX ст. Склад: М. Скобла. Менск: Лімараюс 2008 — 896 с. 1000 ас.

Зь іншага боку, у «Галасах» багата прыдстаўленыя вершы тых замежнікаў, якія натхніліся беларускай рэчысцасцю або туэтайшымі краівідамі. Баўтарын Хрыста Бекреў (верш «Марк Шагал. Віецбр 1909 год») або расеец Андрэй Вазнясенскі (вершы «Возера Свіцязь» і «Ода Дубу»).

Падлік галасоў з-за небакраю

Канечні, па вялікім рахунку, вершы ня лічыцца як бычык, але...

Дык вось.

Усё ў парадку у нас з перакладамі польскай, украінскай, немецкай і французскай пазіі.

Няблага — з перакладамі расейскай, беларускай, сарбскай, грузійскай і гішпанскай пазіі.

Ня вельмі каб багата — з ішы, літоўскай, латышскай і ангельскай пазій, а таксама з перакладамі з кітайскіх моваў — лаціні і старожынграцый.

Мала, але ёсьць — з арабскай, кітайскай, японскай.

АБ УСІМ ПАТРОХУ

Літва перайшла да прафесійнага войска

Міністар абароны Літвы Юозас Олекас падпісаў загад аб прыпынені прызываў на абавязковую вайсковую службу. 15 верасня набыў моц адпаведны закон.

Ціпер літоўскай Службы ўпраўлення вайсковымі прызываў будзе прызываць толькі на прафесійную службу, да 2009 году Літва мае цікава перайсці да прафесійнага войска. У Польшчы пераход да прафесійнага войска запланаваны на 1 студзеня 2010 году.

Страсбурскі суд ізноў асудзіў Расію

Вынесена юбілейная, дзесяціцічычная пастанова Страсбурскага суду па правах чалавека. Яна абавязвала Расію выплаціць 38 тыс. ёура бацькам забітага ў 2002 годзе ў Чачні 20-гадовага Аюба Тахаева і аднавіць съездства па гэтай справе. Расія знаходзіцца

першым месцы па колькасці скагаў, што падающы ў Страсбурскі суд і на чацвертым — па колькасці прайграных спраў.

Таямнічы бой у стапіцы Туркмэніі доўжыўся тро дні

Амаль троє сутак праходзілі спэцізацыяры сілавых структур — Түркмэнстану ў Ашгабадzkim раёне «Хітрапу». Паводле афіцыйных звестак, түркменскія праўлахўчыя органы ліквідавалі буйную групу гандлёрў наркотыкамі. Байцы спіцадзялшт з штурмавалі завод па вырабе пітной вады «Крыніца», на тэрыторыі якога невядомыя стварылі нешта, якімі скіпітамі ўмацаванага раёну. Страляніна началася 12 верасня ў першай палове дня. Вайскоўцы ачапілі ўвесы жылы масіў «Хітрапу». Да месцы праўданясці спэцізацыяри былі падпянутыя БТРы, БМП, танкі.

Страляніна сцішылася

толькі бліжэй да абеду 14 верасня.

Пры гэтым, як паведамляе сایт Паліт.ру, ліквідаваць супрацьўленніе ўдалося толькі дзякуючы «актыўнай дапамозе» з боку расійскіх спэцслужб. При гэтым ФСБ і МУС РФ адмаўляюцца ад камэнтару па гэтай тэмэ. Пра колькасць ахвяраў урадавыя крываці не паведмляюць. Незалежныя эксперты ставяцца пад сумнёў афіцыйную вэрсію «змагання з наркатафікамі». Больш схільныя разглядаць іншую прычыну: раён «Хітрапу» — байды самы бедны ў түркменскай стацыі. Акрамя таго, ён населены мусульманамі-шиятамі. Там жа знаходзіцца адзінны шыіцкі мячэт у Туркменіі. А гэтае чичэныне ісламу забаронена ўладамі. Таму вегаднай выглядае «рэлігійных зачыстак».

Эўрасаюз вылучае 1 млрд ёура Грузіі

Пра гэта пайнформавала

Бэніта Фэрара-Вальднэр, эўракамісарка адказная за адносіны з суседзямі. 500 млн ёура будзе ўзыта з фондаў Эўрапамісіі (ураду ЭС), якія столькі ж вылучаюць краіны.

У Варшаве пачынаецца суд над генэралам Ярузэльскім

Апошніяя камуністычнага лідэра ПНР вінаватаць ва ўздыненіе вясінага становішча ў 1981 г. Сам генэрал кажа, што пайшоў на гэтыя крок з мэтай пазыбенгучы уварвання ў краіну савецкіх акупайчынных войскаў. Ярузэльскому зараз 84 гады, ён ужо некалькі год пакутуе ад захворынні ў сэрца. Дактары дазволілі яму ўдзельнічаць у судовых паседжаннях на больш за дзесяць гадзін ў дзені.

Разам з Ярузэльскім на лаве падсудных апынуўся экс-кіраўнік Польскай рабочай партыі Станіслав Канія і былы міністар унутраных спраў Чеслаў Кішчак.

Лось-Мэсэршміт

Тры аўтамабілі збію ў зоры лосаў перад тым, як загінуць. Адбылося гэта адзінчыкамі калі Нясьвіжу. Кіроўца «Маскічі», які рухаўся з Гарадзенскай, не пасыпэў зорагаў, калі лось выбег на дарогу. Машына адкінулася на сустэречную паласу пад колы грузавіка «Вольва», які ішоў з Нясьвіжу.

«Вольва» кінулася зноў на другую паласу, дзе жывёла налишла на «Фальксваген». Лось загінуў, людзі не пасярэплюць, машыны патрабуюць рамонту.

Калматое стварэнне — ужо пад Пухавічамі

Ля Мар’інай Горкі, што ў Пухавіцкім раёне, ужо дзесяткі людзей бачылі мядзведзя-бадзіно. У вёсцы Ніўкі выйленая таксама сльяды нявялікага звера. Пэўна, ён яшчэ не разуме, што чалавек можа быць ворагам. Не ўцікае апантана і асабістка не выяўляе агрэсіі. Таксама

яго бачылі ля возера Міхайлаўскае. На міркаванні Андрэя Шахмірава, малады мядзведзь згубіў сваю машу, бо звычайна яны трываюць разам да 3-4 гадоў узросту малога. Башкы-мядзведзь сям’ёй не займаецца.

Фінскі студэнт забіў дзесяць чалавек

У выніку стральбы ў адным з каледжаў Фінляндіі (гарадок з 14 тыс. насельніцтва Каўхавікі) 20-гадовы студэнт застрэліў мінімум дзесяць чалавек. Шмат параненых. Чаму ён адкрыў агонь невядома. Потым нападнік стрэліў сабе ў галаву. У лістападзе мінілага году аналігічны выпадак здарыўся ў горадзе Тусла: тады ў місісіпскай школе быў застрэлены восьмі чалавек.

МБ, паводле БЕЛТА, gazeta.ru, svislac.belarus.org, Эўрапарлам, bulletonline.org, novonews.lv

дыскаграфія

Вольныя песні

складанка,
БМА-груп,
2008

«Чорны май», «Курапаты», «У горадзе чужых назваў».

Праект запісаны, змайстраваны ды спрадусаваны Андрэем Плясанавым, і ягоны ж рукі з разарванымі кайданкамі на вокладцы. У складанцы ўзялі ўдзел сам бардаў, або музыкаў, здольных гучыць у фармаце аўтарской песьні. Акром уласна лідара Р.Л.А.Н. тут плюще Звіміер Бартосік, аўтар славутага «Чарнобыльскага шляху» Кастусь Герашчанка, балыніцкі блюзмен Юры Несцярэнка, Лявон Тышкевіч з Маладечна, а таксама дубютант Уладзь Крумін, лідэр гарадзенскага гурта «Здань». Жаночую бардаўскую песьню бароніц адна Таня Беланогая. На дыску — музыка шчырных пачуццяў, без надакнілавага ўжо сцёбу. І тэмы барды ўздымаючы надзвычай сур'ёзныя, што бачна хоць бы з назваў кампазыцыя «Чорны май», «Курапаты», «У горадзе чужых назваў». Крыху іронію можна ўлавіць хіба ў Бартосіка ў перапятным «Вороне» Акуджава. Нешта пасыла фільму «Містэрый арганізму» яна сур'ёзна зусім не ўспрыма-

еца. Бартосік, дарэчы, перапеў на беларускі манер і Нікіціна. І ёсё ў перакладзе Барадуліна. Цікавы праект, зъ якога можна атрымаць уяўленне пра стан сучаснай аўтарскай песьні.

Джамбібум

Жавароначкі,
БМА-груп,
2008

Здолны ўвесыці слухача ў транс.

Дэбютны дыск ад аднаго з самых цікавых фолк-праектаў апошніх гадоў. «Джамбібум»робіц стаўку на натуральнасць гучанін ды наўмысль абыходзіць увагаю здабыткі іншых прадстаўнікоў беларускага фолк-мадэрну. Пры ўсей шматтайнасці інструментэнтага (склад гурта сягае 10—12 чалавек!) у песьнях аничога лішнія. Гэты «фолк-аркестар» сапраўды здолны ўвесыці слухача ў транс (перамотвайце на сірэдзіну песьні «Стукнула-грукнула»). Падобна, што інструментальная частыца «джамбібумбаўчы» надаюць асноўную ўвагу — практична ў кожным іх творы можна пачуць дуготу інструментальнай водступы, дзе музыка даюць волю эмоцыям. Зробена ўсё лёгка і нена-

вязліва, а часам з жартавай ацэненым («Песьніка пра Казла» на рэгі-манер), таму і слухаць гэты альбом як мінімум прыемна.

Merry Poppins

Do svidania,
Вігма, 2008

Нягледзячы на прыгожыя кліпы, трывалыя сувязі ды актыўны піар.

Альбом абсурдных манатонных песьнек ад праекту, які, выглядае, так і ня здолеў заніць хоць якое месца ў беларускай музычнай працторы, нягледзячы на прыгожыя кліпы, трывалыя сувязі ды актыўны піар. Сама на сабе някепскі падаеща задума поп-праекту, што складаецца з трох сёстрай, якія граюць ролю «дзевачак-прытревача», а потым рагтам пепратвараюцца ў такіх зымікоў-спакушальці. З ідзяй ў Мету Poppins нібы ўсё ў парадку, малі г блачніц колькі дзесяткі тысячай школьніц сьпевы кшталту «ты красавы, як карціна, вредны як Бураціна...», голасам «кіку Глокаў» пад мінімалістичную электроніку. Толькі пернасаньчана музычная працтора такімі праектамі. Тут ужо трэба ці на харызме ды шанцівянін выхажаць ці месці куды больш прыгожыя кліпы, куды больш трывалыя сувязі і зумісці ўжо нахады піару). Паколькі нічога гэтага сёстры Берудавы ня маюць, то іх цяперашні праект мае ўсе шансы скончыцца ётакі жа бясславна, як і папярэдні пад назвай «Мантана».

Сяргей Будкін

Сьвет загінуў

Трагічна загінуў
сцяпак гурта Svet
Boogie Band,
вядомы пад
сцэнічным
псэўданімам Сьвет.
А звалі яго
Святаслаў
Хадановіч.

У 2003 годзе гэты неардынарны блузавы выкананіца стварыў гурт, які стаў блуз-калектывам №1 у Беларусі. Яны грали чыкаскі блуз, клясычныя фартэпіянынні бугі, рамантычныя балады.

У свабодны ад свайг геніяльнай музыкі час Сьвет працаўштагаў стаматолям у Мядзелі, пакуль не прыйшлі гучныя поспехі на найлепшых фэстах Эўропы.

Трапіў пад машыну... Яму было 28 гадоў.

Загадкавы маэстра Плашына

У Вільні знайшлі збор
стараадаўнай беларускай музыкі.

У архівах Вільні музыказнаўцы Святланы Немагай і Аляксей Фралоў выявілі дзесяткі музычных твораў аўтара XVI—XIX ст., якія паходзяць зь Беларусі. У інтэрвю БелаПАН сп. Фралоў адзначыў, што асаўблівую цікавасць узяўляюць шматлікія сымфоніі і сэрэзды эпохі Моцарта. «Дагэтуль было прынята лічыць, што гэтыя жанры звязаліся ў Беларусі толькі ў ХХ ст. Імёны таленавітых аўтараў гэтай музыкі былі загублены ў вірах гісторыи на 150 гадоў і сёння вітраюць ў нашу музычную культуру. Дамінік Адамовіч, Ян Сакалоўскі, Ян Чамароўскі, кампазітары Зарашэўскі, Маркевіч, Плашына, Піतровіч, Руткоўскі, Чупрынскі, ананімныя аўтары — маэстра эпохі клясыцызму і ранняй рамантызму, якія ўпрыгожылі музычныя краівід Беларусі канца XVIII — першай палові XIX ст. яркімі сымфоніямі: вытанчанымі і грацыёзнымі, забуйлівымі і, разам з тым, сур'ёзнымі», — сказаў Аляксей Фралоў.

Многія са знойдзеных музычных рукап-

ісаў паходзяць з фальварку Забельы Верхнядзвінскага раёну, дзе ажно да 1840-х гадоў дзеянічала выдатная музычная капэла пад кіраўніцтвам кампазытара і дырыжора Міхала Кавалеўскага.

Вернутых твораў аказалася настолькі шмат, што налета паляненца правесьці фэстываль «Адраджэнне беларускай сымфоніі». І ўжо 25 верасня 2008 году адбудзеца анонс гэтага фэстывалю. У выкананні ансамбля салісту «Клясык-Авангард» у Малой залі Белдзіржфілармоніі прагучыць праграма «Мэлёдый Радзівілскіх паркай», складзеных з твораў Мацэлі Радзівіла, Яна Абрахама Шульца, Міхала Клеафаса Агінскага. Прагучыць і тыры сэрэзды загадкавага маэстра Плашыны з Полаччыны, аўтара шасці сымфоній.

«Случаючо чакае незабытная музыка, атмасфера таямнічых паркавых алей і спатканьняў у ціхіх альтанках, шортаты пышных крывалянаў чароўных дам, цёлата зіхацьне сівечак у строгіх кандэлябрах», — адзначыў А.Фралоў.

БелаПАН

Невядомы твор Моцарта

Тым часам у бібліятэцы гораду Нант (Францыя) адшукаўся аркуш з цалкам невядомым творам Вольфганга Амадэя Моцарта.

Эрлі Ліязэнгер, кіраўнік даследчага крыла «Міжнароднага Фонду Моцарта» ў Зальцбургу пацвердзіў: «Хоць гэта і наядкі малёдь, у якім адсутнічае гармонія і аркестроўка, але ўсё ж можна распазнаныя. Мы маем завершаны музычны твор, напісаны клясыкам».

За апошнія 50 гадоў было знойдзена толькі дзесяць твораў, роўных паводле значнасці гэтай знаходцы. Дарэчы, цудоўная знаходка — не вельмі каб знаходка. Нотны аркуш перададзены бібліятэцы нейкім Алісам Фуксам у канцы XIX ст. Ужо тады аркуш быў каталігізаваны як твор, што належыць Моцарту, але з цягам часу пра каштоўны прэзэнт праста забыліся.

ПК

СЪСЦІЛА

Браян Адамс распачаў сусьветнае турне з Тайлісі

Вядомы канадзкі рок-музыка даў дабрачынны канцэрт у стаціцы Грузіі на плошчы Рыке.

Выступ стаў, з прызнаныя музыкі, «сымбалічным жэстам

міру». Канцэрт прайшоў 19 верасня, на 40 дзён пасыла першай гібелі мірных грамадзянікі ў канфлікце вакол Асэтыі. У падтрымку міру музыка выступаў таксама ў Віетнаме,

Пакістане, Ярданіі на Шры-Ланцы. **Памёр Рычард Райт** Сузаснавальнік Pink Floyd, клявішнік Рычард Райт памёр у панядзелак у сваім доме ад раку. Яму было 65 гадоў. **МБ, lazy**

Хоць мы ўсё часцей б'емся за ўраджай з дапамогай «дジョン дзіраў» з «бізонамі», «Даждынкі» мы па-ранейшаму адзначаем па-пацёмкінску. Рэпартаж Сямёна Печанка.

Беларусы не адзіны сярод народу, што адзначаюць свята ўраджай, аддаючы належнае людзям нялгкай сялянскай працы. Аднак, хоць мы ўсё часцей б'емся за ўраджай з дапамогай іхных «дジョン дзіраў» і «лексісенаў» зь «бізонамі», свае даждынкі мы як і раней адзначаем па-пацёмкінску — з агульнадзяржаўным размежаваннем традыцыйнымі прыхворашвяннем чарговай стаўцы ўраджай.

Брама гораду

Чыгуначны вакзал у Воршы прыменіў дзвіцца зручнасцю і функцыянальнасцю. Вакзальная кавярыня ўгульне з сябе архітэктурнае спалучэнне традыцый і сучаснасці: над стойкай з мэталапластыкі і столікамі з крэсламі на таноткіх мэталічных ножках вырванее назва установы — «Карчма пры дарозе». Над такімі речамі можна паразважаць за гарачай бульбачкай з кілбаскамі.

Кіруючы ў цэнтар, бо разылічваю пабачыць виступ самі ведаціе каго. І тут жа чую, як разызвітаваючыя два пінсіянеры: «Ну, пабег я Лукашэнку сустракаць!»

Съмноша. Іду ў тым жа кірунку па вуліцы Моладава. Ісці даводзіцца па растоўчаных ходніках аба-палах трохпаварховікай, съвежапарфараваных у колеры абрыйкоў, падмарожаных апельсінай і не-дасыпелай алычы. Побач вуркоччы шчыльныі ад нечаканай спажывкі галубы — газоны не паспелі зазеленіц і насынене ляжыць неабароненое наверсе. Далей траплюю на вуліцу Міру. Яе да съвіта відavoчнікі рыхтавалі раней. Пад нагамі рассыпілаючы ўвабраныя ва ўсебеларускую шэршу пліткі трапіць ходнік. З аконных рамаў паспелі змыць фарбу, і газоны тут, відаць па ўсім, пасяялі раней. Да прыдарожнай ліпі прыглубліўся забыты кімсікі шуфель. Мілцыяны калі дарогі трапляючы ўсё часцей, а адзін з іх нават гайдайца ў маторы на хваліх Аршыцы. Но! Мілцыяны калі дарогі трапляючы ўсё часцей, а адзін з іх нават гайдайца ў маторы на хваліх Аршыцы. Но! Мілцыяны калі дарогі трапляючы ўсё часцей, а адзін з іх нават гайдайца ў маторы на хваліх Аршыцы. Но! Мілцыяны калі дарогі трапляючы ўсё часцей, а адзін з іх нават гайдайца ў маторы на хваліх Аршыцы. Но!

Місія невыканальна

Нарэшце заўважаю наперадзе прыкметы съвіткавання. Даносіца музыка, у паветры вісяць некалькі гіганцкіх балёнікай. Переходжу вуліцу і спыняюся перад турнікетамі. Рэха ліпінскага выхуку непазнавальна зъмініла фармат уснародных съвіткаванняў. Чарга, да якой дадчулося, выцьпывае галовы і насыцярожана чакас фэйс-кантролю. Паказаю зъмесьціца заплечніка, чакаю выніку сълігтання мэталашукальніка ўсціж цела і шыбую да галоўнай сізыні. Тут чарга па турнікету значна даўжайшая і людзі ў ёй стаяць, не ў прыклад асноўной масе, строга апранутыя. Прызнаюся, гэтым разам я адмыслова прыехаў на другі дзень «Даждынка», каб на свае вочы пабачыць выступ Лукашэнкі, і тут пачаў адчуваць

Пераможцы калгаснага спаборніцтва сабраліся на плошчы ля адбудаванага езуіцкага калегіуму.

выразную трывогу за посыпех мэрпрымесців.

Так і ёсьць — уваход толькі па запрашальніках. «Я ж табе казаў, што сяды толькі калхознікаў пускаюць», — кажа дзяцька разгубленай кабеце. Тая яго папраўляе: «Не калхознікаў, а пабядзіцеўцаў!»

На VIP-стаянцы спыняеца бял-ялоткі BMW, з якога выходзіць мітрапаліт Філарэт. Калі чаргі, у якую мне не даваўся стаць, зъўляючыся кіраунікі дзяржаўных тэлеканалаў. Спыняеца відуда разважаючы і... змайкоша месца.

Перажыўшы філікс з галоўнай стравай мэнно, вырашаю пэйсажы да дэсэрту — наперадзе падворкі, канцэртныя пляцоўкі і горад майстроў. Нынцо ў наўтоў.

Пляцікіяметровы фэстываль

Размах сёлетніх «Даждынкаў» уражакае — агульная працігласьць вуліц, на якіх разымисцілі гандлёвія і забудоўлільнія аўтэкты, сягае за пяць кіламетраў. Уласнікі «падворкаў» з розных куткоў Беларусі ад году да году кішталіцца майстэрства афармлення сваіх пляцовак. З розным посыпехам, вядома. Так, на адной зь іх «струць» баравікі ў калене вышыні, між якіх хаваецца шэры воўк, што пабываў на прыёме ў тэксідэрміста. Уражаны, спыняюся і дастаю фотаапарат. «Казала ж табе, што гэту фігню ўсе фатаграфаваць будуць!» — кідае гаспадзіна пляцоўкі свайму калегу, відаць, аўтару ізг. Але сярод кічу і прымітыву трапляючыца сапраўдныя ізрілі, як, напрклад, віцебскі падворак. Зразумела ж, паўнштвар прысунчылае сымболіка ўраджай — снапы зборожа і лёну, кошыкі з гароднінай гарубы. Госцы фэстывалю ахвотна фатографуюць побач з наядзымутымі ў рост чалавека рыбінамі, гіпсавымі і гумовымі пароскімі, а таксама калі гіганцкага яйка, што прайзімала мясцовую птушкафабрыку.

Над галавой чуеца гук верталёту. «Бацька ляціць!» — усъміхнуўся.

Чилюючы людзі. Два захмялельнія дзе-щоцкі шчэрцы моцныя зубы: «Коля ты ж там недзе служыў. Ці можна «вяртшушку» з гранатамету збіць?»

Падыходжу да атракцыёну, што пранапе кожнаму вымераць, на колькі прырода надзяліла яго сілай. У залежнасці ад таго, як місціца ўдарыш кувадлі па мэталічным пін, хітры апарат называе цыбе «чайнікам» або «дзе-щоцком», а як пастарацца, то й «монстрам», ці ўвогуле — «кінг-конгам». «Вася, а ты на хочаш ё... ць? Паглядзім, хто — монстар ці кінг-конг», — съмнеца загарэлы музык. Вася змрочна адмілівецца: «Ніяма здараўя пасль ўчарашнігя». Рухаюся далей. Праразэльвім сынгалам разразаю на тоўп дзіцячыя цятнікі. І малечка, і бацькі ў непадобным захапленні. Для дзіцячы тут ёсьць яшчэ шмат забавак — ад пракату дзіцячых аўто, да гамакоў і горак.

Спяняюся па павільёну менскіх лазіньняў. Тут ладзіцца конкурс на самага трывалага аматара гарачай пары. Паўдзясятка добраахвотнікаў прайшлі мэдальчыні контроль і зніклі за дзівярымі парылкі. Судзідзі прыліпіліся да вонкай, зазвала камэнтуе ў мікрофон: «Прайшло дзявяць хвілін і ім яшчэ падабаецца. Але хутка на камяні лінуща вады... Гарэлку і шашлыкі вы ўбачыце кожны дзень, а нашу пару і прыгы для пераможці — толькі тут і ціпэр». Штотраўда, п'яных амаль не відно. Мілцыяны выпраўляюць ненадзейных у адзін канец за турнікеты.

Мажорысты катарсіс

У Горадзе майстроў траплюю на засыпав вітальнае слова Лукашэнкі. Ягоны голас даносіцца з рэпрадук-

Катарсіс

тараў, што вісіць тут ці не на кокнім слупе. Шмат хто застыў на месцы, слухаючы слова пра заслугоў хлебаробаў, пра новую і сучасную Воршу, што стала такой дзякуючы «Даждынкам». Затым правому перакрёстку засцілікай поп-зоркі з бліжэйшай пляцоўкі.

Толькі што скончыўся выступ

фальклёрнага калектыву «Катарсіс», што скончыў да спартова-

аздараўленчага цэнтра «Мажор».

Потым на сцену выйгэ не адзін творчы калектыв, а вядоўцы раскажуць усім ахвотам пра то, што беларускі гаспадар «і рахманы, і памяркоўны, і працавіты, і кемпіўны». Будзе ў авабізкове наявілае ў зубах «падзякум нашых выступаў». Сыгнаваюць ратуючыя маленкія калектывы на маленкіх жа пляцовачках, што зной сабе съпяваюць без дапамогі безгустоўных відоўшай, ды збіраюць ля сябе ўздрожную публіку. Прыемным адкрыцьцем робіцца маладыя людзі ў скурных куртках, што хуватаў танцуц польку пад гармонік.

Калькулятар

А ціпер на хвілінку зазірнем у наш агульны гаманец-бюджэт. Чаго каштавалі Даждынкі — гіганцкая пір-акцыя адной палітычнай групоўкі напярэдадні выбараў, фінансаваная з дзяржбюджэту?

На працы па добраўпрадкаўскіх Воршы былі выдаткована 319,4 млрд рублёў (каля 100 млн ўёр), для парунаўнанія — у мінультым годзе ў Рэчыцы было выдаткована 100 млн даляраў.

І гэта пры тым, што людзі працавалі за паўтары, а матэрыялы паставяліся на выгадных цінах. Сюды з усёй Беларусі съїгнулі амаль 4,5 тысячы чалавек. Да

«Правільна!» — дзед нечакана прыме бок гандляра і прымушае

СІРГЕЙ ТЕЧАКО

СІРГЕЙ ТЕЧАКО

Працаваў на «Дажынках» і вулічны павільён лазьняу.

Полечка-трасуха.

на «Дажынках»

СІРГЕЙ ТЕЧАКО

Бай-трыш. Фантазія ў афармленыні падворкаў ня мае межаў.

Смешны анахранізм

У дзяцінстве многія слова пацанца съмешныя. Мне напрыклад, падавалася забаўным слово «анахранізм». Адкуль было ведаць у дзяцінстве, што анахранізм як зъмішэнне эпохай, як несупадзенне твайго індывідуальнаага адчування часу з гісторычнага — гэта жахлівая реч. За часам Хрущова пад анахранізмам разумеліся, звичайна, «перажыткі» — царква, народныя звычай, мова. Усё тое, што перапакаджала савецкім людзям на шляху да камунізму.

Пэрсанальная Хрущову (свайго роду Пуціну 1960-х гадоў мінуга стала стагодзьдзя) на гэтым шляху замінаў ўсе нацыянальныя мовы — у тым ліку беларуская, якія павінны былі хутка адмерці. Першы сакратар ЦК КПСС, ён жа — Старшина Прэзыдыму Савету Міністраў СССР, крху памыліўся ў тэрмінах.

Камунізм, у сэнсе ліквідацыі перажыткі і поўнага дабрабыту, наядыўшы не ў 1980 годзе, а недзе ў 2005-м, і не ва ўсім Савецкім Саюзе, а толькі на тэрыторыі сувэрэнай Рэспублікі Беларусь. Праўда, РБ як бы «уваходзіць» у склад «саноўнай дзяржавы Рэсей і Беларусі», але гэта толькі даводыцца справедлівасцю яшчэ аднае тэзы — камунізм сатро ўсе жесы.

Справа не ў абстрактным прынцыпі: «ад кожнага паводзя здолысьць, кожнаму — паводзе патрэбую». Справа ў практычнай реалізацыі мараў савецкага чалавека. Хочан аўтамашыну, да яшчэ імпартную — калі ласка! Хочан кватру ў горадзе ці пабудаваць дом — і гэта маజлів яшчэ пры тваём жыцці, а не ў «пцуноўшчыні дзяленіні». Есць мабіла апопній мадэл, з якой можна пасыльць ММС з выявамі пішасціўнай жыцці, ёсць гарэлка, ёсць бульба з салам, ёсць піва «Аліварыя» і «Кока-Кола», зробленая ў Беларусі. Усё на любы густ і смак. Гра што можна яшчэ марыць!

Вось, скажа некта, яшчэ адзін стары корч будзе бурчыць трае то, што ў маладосці дрэвы былі зелянінейшы і сонца ярчэйша. У апошнім зусім на ўтруткі, калі меркаваць па зменах клімату. А вось што мары ў майго пакалення былоя нейкія іншыя, і адчуваныне часу...

Гарачыя клявішы

Пісаны пра начальніц «дэжаву» ў гісторыі ўжо зрабілася штампам, агульным месцам. Падзея на Каўказе, караблі НАТО ў Чорным моры, савецкія стратэгічныя бамбакавальны ў Вінсузле (гэта не абымка) — яны яшчэ вырабленыя яшчэ ў СССР. А там і флягман расейскіх «Летра Вілкі» падыпаў да Карабайу. І вось ужо ўсе начальніці згадаўці Карабайскіх Карабай, 1962 год, съвет на парозе Тройці ўсясьветнай вайны...

А ўсё-такі, далбог, ні цігне Буш-малодыши на Джона Кніздзе, а Роберт Гейтс (на бытніць з Білам Гйтсам!) на Джона Макнамара. І «нацыянальны лідер» ціперашній РФ на ролю Мікты Хрущова на цігне. Ну, на цігне, нягледзячы на мускулы торе, валоданыя длою, імкніць мовай і ўменьне ўстаўляць у свае выступы падрыхтаваныя загадаў фірмовых нарыхтоўкі кіпталу «мачыць у сарпіцы», «размазваць соплі», «зробім абра зананье»...

Іншая справа, што і Сарказі — не дэ Голь, і Сара Гейнін — зусім на Маргарэт Тэтчэр, хоць кандыдатуку ў віцэ-прэзыдэнты ЗША начали парадаўноўваць які з жалезнай лядзі...

Калі малапісменны Хрущоў заўтварыў з трывубы «мы вас закапаем» («сацыялізм закапае капіталізм»), на Захадзе з реальнымі жахамі разумел, што СССР можа гэта зрабіць, — адправіў увесі съвету ў апраметную. У ЗША 45 гаду тому ўсур'ёз з рыхтаваліся да ядравай вайны. І згэц там разыўваліся з сваімі бацькамі, клаудчыся спан, — «назаўсёдъ». Бы заўтра магло не наступіць никола.

Парарадаксальна, але сёняня такога адчуванія ўжо німа. (Вось характэрны жарт з папулярнага сайту bash.org: у інтэрнэт-краме набачыў книгу «Ядраныя конкі. Прымесы эфектульнай працы з выкарбастынем гарачых клявіш»). Гэта як? Калі вам ляжота выбраць па адной краіне са списку, нацыяніце Ctrl+A і Enter.) Ядравая збора ўжо не

Канец шасьцідзясятніцкіх ілюзій

вуліцы — здаецца, што ўсе навокал сталі дурнаватымі». (Тут і далей цыт.: паводле часопісу «Знанне — сила», № 8, 2008, ст. 5—9.) «Можна дамагчыся посыпку ў жыцці, не начувальчыся нічому, не абліжжаючыся сабе ні разумам, ні ведамі, ні здольнасцямі. Не чалавек — мера ўсіх рэчаў, і ні Бог, а Пічаслівы Вынадак. Мы — усяго толькі рабы, прыкметы да Кола Фартуны, і ні трэба парыцца, прыкладаць намаганіні на начувальчыцца нешта яшчэ лепей адразу стаць мільянерам». (Дадамо ад сябе — выйграйшь у Суперлото.) Асноўная выснова кнігі Вайс і Бонэр: Dumb is the new cool! — Быць тупым ціпер крута!

У кнізе С'юзен Джэйкабі «Эпоха амерыканскай неразумнасці» (The Age of American Unreason), якая выйшла ў свет летасць, прыводзіцца такія звесткі. «Хто такі Адольф Гітлер? Німецкі кайзер? Гандіяр зброй? Прэмьер-міністар Аўстрый? Райхсканцлер Німецчыны? Амала чэврэц маладых амерыканцаў ні можа адказаць на гэтае пытанніе. Каля паловы амерыканцаў не змаглі адказаць, калі ў іх краіне адбылася грамадзянская вайна, кожны чэврэц лічыў, што Калюмб адкрыў Амерыку пасля 1750 году». Прычым у ЗША ціпер працоўцоў 4200 вышыншых научных установаў, у якіх вучанца 15,7 мільёнаў студэнтаў.

Гэтая Амерыка, дарэчы, будзе выбіраць паміж Максімінам і Абамам. Зрэшты, веды школы-лікай на Рэспубліцы не ў большасці краінай Эўропы (за выключэннем Фінляндіі, дзе конкурс у гэдунізвысьці складае 10 чалавек на месца, бо прафесія іздагога лічыцца там самай прэстыжнай) не напімат вынікі. Усё гэта вядзе ў дарослым жыцці да ўсеагульнай прафсаюзаў — науки, літаратуры, мастацтва, журналістыкі, палітыкі...

Успамінаючы Шпэнглера

У савецкага кінарэжысёра Міхала Рома, акрамя славутай дакументальнай стужкі «Зывчайні фальсізм», быў яшчэ адзін дакументальны фільм, ціпер незаступана забыты. Праўда, ён яго на скончыў, і за яго працу над фільмам спрабаваў завершыць рэжысёр Грыгоры Чухрай, які называлі стужку «І ўсё-такі я веру...» Найблізьшыя каштоўнага я часткі, на мой погляд, складае пачатак, які пасыпець змантажаваць і агучыць сам ўтар. Ром, падсумоўваючы вынікі Першай сусветнай вайны, у сваім закадравым тэксце згадвае німеншага філёзафа Освальда Шпэнглера, аўтара забароненай на Савецкім Саюзе кнігі «Захад Эўропы» (1918—1922 г.). Шпэнглер працдаваў, што праз дваццаць гадоў пачынца новая ўсясьветная вайна, ба за гэты час у Эўропе вырасце новае пакаленіе, якое як зведаць жахаў вайны і якому абавязкова захочацца павінаваць.

Філёзафу на верылі. Ягонія слова здаваліся анахранізмам. Потым наступіў 1939 год...

Калі я ўспамінаю фільм Рома, дзеля якога зьявігаў з урокам на кінатэатрапе «Новости дня» і які нікога не цікаўся сέньня, ба дыно разабраліся яго пакаленіем.

Пакаленіе, якое як зведаць жахаў вайны і якому абавязкова захочацца павінаваць.

Задзяліся жывыя моманты — яркія, як фотаўспышкі, — адбіткі ў шматлікіх кадрах: Праскія вясны, моладэвія бунт у Парыжы, «Бітла». Тыкі кадры наступівоні зрабіліся святога роду музычнымі

фотаэспанатаўмі па пыльным шклюм (я і сам сябе адчуваю такім экспанатам). «За шклюм», між іншага, называўся суперпопулярны раман Рабэра Мэрлі, прысьвечаны падзеям на Парыжы 1968-га. Ці хто перачытае ціпер той бастэйсер?

А ў Рэспубліцы ўжо амаль вырасла новае пакаленіе, якое ні дні не жыло ў Савецкім Саюзе, але якому ўсе апошнія гады ўвядзялі вуньшы, што распад СССР быў найважнейшай геапалітычнай катастрофай XX стагодзьдзя. А старэйшыя савецкія пакаленія — у большасці як тыкі Бурбоны ў эпоху рэстарацый, якія ні на што не забыліся і чімому не научыліся.

Астатнім застасці паўчукі назіраюць за новымі заходамі Эўропы?

Камунізм, у сэнсе ліквідацыі перажыткаў і поўнага дабрабыту, наядыўшы не ў 1980 годзе, а недзе ў 2005-м, і не ва ўсім Савецкім Саюзе, а толькі на тэрыторыі сувэрэнай Рэспублікі Беларусь. І тады выявілася, што людзям не патрэбная ўся праўда. І нават калі ім жывецца добра. Піша Віталь Тарас.

з камунізмам. Камунізму ня стала. Мана засталася.

Выявілася, што людзям не патрэбная ўся праўда. І нават калі ім жывецца добра, калі ім жывецца добра.

Альбо людзям так падаецца, бо іншага жыцця яны ні ведалі й ведаць яшчэ. І што азначае ўся праўда? Ці ўсімадома яна самім прайдзіблом? Альбо нехта пранізуе сябе ў ролі месіі? Дык у гэты ролі эрчнай пачуваецца кіраўнікам дзяржаваў. Ім і веры боЛы — ба на іх баку моі.

Але сама кепка палаігае на тым, што пяцінаўчыца з пяцінаўчыца апошніх гадоў дэмапазыцыя несла слова Праўды (менавіта так, толькі з віялкі літары), раскрываючы людзям вочы на ўладу і яе злобіўшчыны, трывоючы яшчэ адну маленскую праўду — для сябе. Грантык, пазэджу за мяккі, матчнімасць уладаваць сына ці дачку ў замежны інстытут па праграме Каліноўскага. Нічога аслабіга. Усе мы людзі, з сваімі клюпотамі, асабістымі проблемамі, усім трэба карміцца. Хто сам без туды, хай першым кіне каменем...

Толькі вось гэта падвойная праўда — адна для сябе, другая для грамадзтва — яна непазыбенна вяла сваіх носьбітаў да развесной сядомасці, да свайго руку грамадзянскай пішызфроні. Вынікі же мы сέньня пасыпець назіраць падчас сёлетній выбарчай кампаніі. Сέньня — толькі байкот! Заўтра — удел з мэтай глумачнай выбараў, якія ўсе ўсё змусіць ўздець! Тык, які патрапіць у палату, наизуўна, стаць звысклым глядзенем на тык, хто туды не патрапіць. А тык, хто не патрапіць, будзе байкаваць тык, хто атрымае дэпутаццікі «корачкі», агвінавацца віху ў здрадзе чаму, якім ідзатам? У любым выпадку, новая сцягніца пойдзе ў нейкім сэнсе на карысць грамадзтва.

Калі ў парыжым патрапіць хольчаста дэмакратычных кандыдатаў, гэта паскорыць разлажэнне апазыцыі старога прызыву. Бяскондыя корынчыне ў дробных уніпрыпартыйных і міжасабовын праблемах нікі не даде ёй узімніца да асэнсівания агульнанациональных праблемаў на фоне глябальных змены, падземнае гудзенне якіх мы адуваем ужо амаль фізyczна.

А вось ці прыйдзе на месца старой апазыцыі новая — вілкае пытанніне.

Крута быць тупым

Ня варта думаць, што моладь заўсёды нясе з сабой нешта новае і перадае толькі таму, што яна — моладь.

Ня будзем засяроджвацца на тым, што адбылося з маладым пакаленінем, якое вырасло за Лукашэнкам. Ёсць глябальны тэндэнцыя, якія закрупалі ў Беларусь.

Нядалёна ў Німецчыне выйшла кніга Анны Вайс і Штэфан Бонэр пад назвай Generation Doof («Пакаленне тупыяў»).

«Паглядзіце розныя глязашы, насядзіце ў інтарнэце, прыгледзіцеся да людзей на

Царьца Ізраїлева

Новая прэм'ер Ізраілю ў маладосьці працавала сакрэтым агентам «Масаду». Яе называюць «супержанчынай» і звязваюць зь ёю надзеі на абнаўленыя палітычнага съвету краіны. А яшчэ яна дачка выхадца зь Беларусі.

Коліс Шымон Пірэс, пасыялі чарговыхых выбараў, дзе папярнечу паразу на-
суперак бліскучым вылікам экзы-
полаў, у роспачы прамовіў: «Ізраіль —
такая краіна, дзе людзі кажуць
праўду на аптычныхах, а потым хлу-
сьць на саміх выбараў». Пасыя ня-
даўніх праімэрстваў у кіруйнай партыі
«Кадыма» ізраільяніне могуць уздах-
нуць спакойна: не, яны кажуць праўду
як на аптычныхах, та і на выбарах.
Альбо, калі хлусціць, дык робіць гэта
шыпра — і там, і там. Так ішчай, на-
падзе прэм'ер-міністра Ізраілю мае
апініцу жанчына, якой усе сацыя-
лічнічныя апітані ўжо дублю варо-
жкіх перамоў... — Ціні Лібін.

Сп-њя Супэржанчына

Выдає на тое, що й Ізраїлі нікога не бингіжьць виведниця мінула Царії Лійн. Лійн, якій паводле Sunday Times, на початку 1980-х знаходився з сігнісмістом у Парижі, якщо падчас своєї першої кампанії стала альбиграваць на передвиборчих слоганах свою колишню належність до «Масаду». У дзяржаве, дзе востра стація піткання замірзла на крамані-суседкамі, у аснову бируща проблеми біяслекі, а пром'єр часыляком виконав функції голауніакамандуючага. І таму ў вачах грамадства ма-саудайка розуміє Лійн — толькі перевага. Перавага хочь бы надя папірдникам. Этугадам Ольмартам, які ніколі не рабіў вайсковай ці виведничай кар'єры, а падчас тэрміновае службы біблі карэспандентам армейскіх газет.

Трохадавая служба Цыпі ў «Масадзе» — не адзінай перавага з пралага пізрту сійных станоўчых характэрстваў, якіх адна грань яе шматлікнае асобы. Яна — пасыховая адваротка і краўніца ўпраўлення дзяржаўных прадпрыемстваў. Выхадцам з білога СССР даслабоды яе колішнія пасады — міністэрскі рэзяльтрыянты: такі чалавек павінен быць проблемамі новых грамадаў здзінай зблізу.

У сумязі з адсутнісцю дасце ўкраїнська проса, на надії перебраючих мэтрафы, парадайсюеўца ЦыпіЛіўні з тэфлеўным пакрышым, да якога нічога не ліпце. Даўзім чынам лобы педахоў ЦыпіЛіўні як на ўзмах чароўнае палація ператвараюць у «адсутнісць». Каўчырский скандал зъявіўся ў супаду з анонсамі ўкраінскіх

ізбам і національним папечникам па партыі Этудам Ольмэргам? Побач зь ім яна адно юбасбленын палітычнай чысціні. Адсутнасць досьведу ў прызначкі стратэгічных пастаўнаваў? Гэта спросіцьш вёй плях да новых, магчымыя, вызначальных для лёсу краіны рацыйнаву.

«Накінць» новий кірауніческі Грайлю можна хіба напуслця хаджонъї ї народ. З глязъ съвѣтъ рэпераў яна сноўдалася паміж радамі тэль-авіўскага прадуктавага рынку, узважала камунікацыю перад «Б» сктымі камэрэй спрочках паміж агентамі і прыхильнікамі програмы ва ўрадзе.

І характэръ ў звязку жанчынъ падобны — напоўніць праяўлеща амбітнасць і дабітнасць. У Цыпра гуга, губы, спадыніца.

Яе бацька, Эйтан Ліўні (Беназовіч), быў актывістам габройскай падпольнай арганізацыі. Ён нарадзіўся ў 1919 г. у Гораціі і вя узроўсце шасць гадоў разам з сваім бацькам пераехаў з тэрыторыі Заходняй Беларусі, што тады была пад Гольштайнам, у замак Ізраэлем, тады — частку Брытанскай імперыі. За сваю падпольную дзеянасць Эйтан Ліўні ў 1946 г. быў прысуджаны брытанскай калоніяльнай паліцыяй да 16 гадоў зняволенія, але праз яе год быў вызвалены падчас штурму турмы. Маці Цыпі, Сара, таксама актывістка габройскага руху, пакуль не ўцякla, адсёлена паўтара году ў брытанскую турму ў Батлес-Еме. Каб трапіць у турмную больницу, адкуль было прасцейшы даць лягаты, укалоула сабе ў вену малако. Дарочы, Эйтан і Сара былі першай пайпары, якія афіцыйна зарэгістравала свой шлюб пасыпаваўшыся на ім'я Ізраэлем незалежнасці ў траўні 1948 г.

Дадамо пігч, що батьків ділі дачні
ім'я Цыпора, якое назычае «пупка»,
перекладе з юрыбы. За цагам часу им'я
пасынка састэршы (гэта ўсё адно
ў Беларусі месць им'я Тзафія ці Аграп-
фена). Паводле другой вэрсіі, Цыпор
зрабілася Цыпі з прычыны таго, што
ізраільскія палітыцы вельмі важняні
быць «сваім хлоіццам» (у нашым вы-
падку слушнай сказаць «сваій дзяк-
чыннай»), а таму традыцыйнай габрой-
скія імёны памянаюцца да панібі-
ражных скартуў. Так колішня промы-
шленіца Арье́ль Шарон с Бэнья́мин Гітан-
яху ніколі не суправаджілася, калі ад-
напартысты і піратовы грамадзянін
называлі их аднаведра Арым і Бібл. А
Цыпі акіно крымбую, калі да яе з'яві-
такоцца на стараудын лад «Цыпра»

становишча Ізраїлю апошніх гадоў Ліўні атрымлівае ў садчыну ад папярдніка жмут неразвязаных замежнапалітычных проблемаў, сярод якіх найблізьшымі ўпачышчаніемі ёсць палестынскія. У сваім інтэрв'ю, якое Ціппі Ліўні дала пасля прэзідэнцкага арабскаму тэлегазету «Аль-Арабія», яна заявіла, што ўзіральска-арабскім пытанням будзе рыхтаваць сучынныкаў да «балеснага саступства».

Ціп'єр спадарын Султранчына павінна даводзіць сваё вяршэнства штогдэн у рэжыме он-лайн, апраўдаўца нейманверна высоцкі крэдyt даверу. Бы дагэтуль Ліўін цепылялася вельмі прыязным стаўленнем з боку грамадзтва, відаць, з прычынай таго, што ізраільці на пакуль што яшчэ не мелі матчысамы бачыць яе на традыцыйных наўядыннях у Ізраілі кросле прэм'ера.

Павал
Касьцюкевіч

Ці чакає ПАР лёс Савецкага Саюзу?

Не насыпей Аляксандар Лукашэнка запрасіць у госьціў прэзыдэнта Падённёва-Афрыканскай Рэспублікі Таба Мбокі, як той нечакана перастаў быць кіраўніком дзяржавы. Што ж эстазначае? Найперш перамогу віц-прэзыдента краіны Дзіксабада Зумы.

Мбокі неадказава спрабаваў пасадзіць яго ў турму па адвінавачанні ў карунцы, ціпэр Зума аўтаматычна рабіцца кандыдатам ад кіраўнічай партыі Афрыканскай нацыянальнай кангрэс (АНК) на наступных выбарах. Аднак суперніцта Мбокі і Зума — гэта не проста ўнутрыпартыйны барацьба двух лідероў, за ім хаваецца адзвінча для Афрыкі пляменных варожасць. Мбокі, як і Мандла, прадстаўляе народ кося, Зума — ваяўнічых залусаў. Суперніцта зулусаў і кося мае даўніну традыцый. У свой час АНК узначальвалі вайз зульус Альбрехт Лутулагу — першы афрыканец, які атрымаў Нобелеўскую прэмію міру. Каля ж на чале Кангрэсу зімбабвійцаў стояў член сінагогі.

ную партію Інккату, якая вяла баражбу з Кантрессам і фінансувалася паліцієй Проторы. Зразумела, що гта не спиряла сібросту паміж кося і зулу, таму шмат хто з аналітиків лічить, що виникли вимушені зуми може стати узміщенням племенінага спартакізму. Зуспішно дають марафон або скай дзяржаве; басута, свазі, тсвана адчувують величну сувязь з суплеменінками ў сусідніх країнах (адпаведна зь Лесото, Свазілендом, Батсваной), чим з Тсвана, як ципер наслідниця Проторы. Не забылася і расавая нявисиць. Большеньчасть чараскурських па-ранейшам живуть у галечі і з їх надбрай заїздраси по паглядають на багатьох белих і зязіття. Па колокольці забойства на рисавай глебе ГЛАР таєт поганствоє сухе лицою Замбібру.

Сирод белых асобуны групу традыцыйна складаюць бурзы — напшчада галінскіх каліністу XVII ст. Бурзы надкрасыліваюць, што іх Радзіма — Афрыка, а не Ёўропа. Яны складаюць паноўную группу ў часы апартэйду, і ім аслабіла пракса зымрыцца са стратай становішчы «старшынага брата». Бурзы мараштаб альбо аудытэны сваёй дзяржавы, хоць бы яе ўсечаным выглядзе. Неслыши сказаць а табой груне насеяніштва, як мулатаў, якія ўтварыліся ад сумесі ёўрапейцаў з афрыканцамі. Бельзі вы лічыць іх сваім, а чорных яны самі сабе на хочуну прызначаваюць. У мулатаў ёсьць свой цэнтар — правінцыя Захоады Кейл. На выскочана, што і яны захочуць сваёй гостініці.

Яшер 1994 г. некітая аналитікі прадказав Пәүднәй Афрыцы «прада судзорнігін»¹. Маралының аўтарылг Н.Мандрыла дазволу захаваць адзінства краіны, але не ў каго язъ наступнікам вима такога аўтарылту. Ці ян пойдзе новы прызыдніктві краіны, каб захаваць гутае адзінства, зымбабвійскім пілжам дыялектуру і расавай інавязысці?

П.С.: У адной з сваіх апошніх і ёс Бэрнард Шоў прадказаў з'яўленне ў Афрыцы «чорнага Гітлера», які здолеет набыць у белых людзей любую зброю. Гісторыя чорнага кантынэнту паказала, што вялікі ірландец не памыляўся.

Вацлаў Шаблінскі

БЫЦЬ ЦІ НЯ БЫЦЬ — ОТО ПЫТАНЬНЕ

У Львове рамантуюць дарогі, праця гэта вакол заторы. Львоў рыхтеца да «Эўра-2012». Але я прыехала не на футбол, а на кніжны кірмаш, які мае назуву «Форум выдаўцу» і праводзіца сёлета 15-ы раз. Рэпартаж Наталкі Бабінай.

Яшчэ да пачатку Форому журы ў складзе 80 чалавек на працы дня мусіла выбраць найлепшыя ўкраінскія кнігі, выдадзеныя за год. Гэта была ціккая задача, напрыклад, для мяне. З прадстаўленымі на конкурс 400 кнігамі мусіла азнаёміцца на працы не-калькіх гадзінай... Па-моіму, мой выбор найлепшых украінскіх кніг выклікаў лёгкае здзіўленне калег з пісьменніцкай групы журы. Яны выбрали найлепшыя кнігі, арыентуючыся на якосьць і грамадзянскую вартасць тэксту, рэдактуры, паліграфіі, можа, — падсвідома — на рэпутацыю выдавецтваў...

Маю ж увагу прыцигвалі найбольш кнігі, якія немагчыма ўяўіць выдадзеным іціпер па-беларуску ў Беларусі: «Электронны перанос у паўправадніках і паўправадніковых структурах», Чак Палагнок «Байцоўскі клобук»...

Спрэчку на фінальным пасяджанні журы, калі рэйтынгавым адкрытым галасаваннем трэба было выбраць найлепшыя з кніг, што набралі адноўлковую колькасць галасоў, выклікаў «Нацыянальны атлас Украіны». «Нацыянальны атлас — гэта як герб і сцяг!» — пераконала я пісьменніцу і вядоўцу тэлеканалу «1+1» Ларысу Дзенісенку. «Ды ня буду я з яго галасаваць. Я ж яго нават не падыму — ён таўшчэйшы і фарматам паўметра на мэтар! Што за гігантамані!» — абуразася яна. Бурная спрэчкі... Дзіўна ўсё гэта мне, звыкай да беларускіх рэалій усесаульнага адабраму зверху вызначанай лініі партыі...

А Гран-пры заваяваў «Гамлет». Шэксцір У., «Гамлет», пераклад на ўкраінскую Юр'я Андруховіча, з выдатнім ілюстрацыямі Ўладзіслава Ярка, кіеўскага выдавецтва «А-ба-га-ла-ма-га».

І гэта падалося паказальным. Украіна выбірае Гамлета па-украінску.

Шуміць ды гудзе Львоўскі «Форум выдаўцу». Мне цікава парадунаць яго з кніжнымі кірмашамі ў Менску, Маскве, Варшаве. У падаўнанні з Менскім міжнародным кірмашамі ён большы разоў у дзесяці і аблсантона іншы па якосьці.

Цікавасць да яго з боку чытачоў вілізна. Ідуць і ѹдзьць біясконцым патокам, і выходзяць з поўнымі пакетамі кніжак. Кніжкі амаль выключна па-украінску.

«Дык што, вы па-расейску нічога не выдаце?» — цікаўлюся ў мэджаха харкаўскага выдавецтва «Фактар». «Выдаєм, але сюды стараемся не прывозіць», — съмешацца ён. «Мы выдаєм кнігі па-расейску, — удакладняе ўладальнік вельмі пасыяховага кіеўскага выдавецтва «А-ба-га-ла-ма-га» Іван Малковіч. — Але на кожнай такай кнізе, выдадзенай пасейску і для расейскага рынку,

пазначана: «Кніга ня можа прадавацца на тэрыторыі Украіны».

Назіраю, як вядзе бізнес-перамовы з выдаўцамі львоўскай перакладчыцы Бажэнна Антаняк. За старонку перакладу дзіцячай кніжкі з верхнялужыцкай працаваюць 4—6 доляраў. Мусіць, дэсцы таякі расцінкі на пераклад і ў Менску. Толькі ў Менску не перакладаюць з верхнялужыцкай на беларускую, а то, што пе-

рекладаюць з якой ангельскай на расейску, будзе прайлоствана аблсантона іншак. «Мы стараемся адысьці ад расейскай традыцыі ілюстравання, намацаш сваё, арыгінальнае», — кажа Мар'яна Саўка, уласніца львоўскага «Выдавецтва Старога Льва». І сапраўдны, ілюстрацыі ўкраінскіх дзіцячых кніжак вельмі адметныя.

Да слова, кнігі «ВСЛ» атрымалі на Форуме спецыяльні прыз украйнскага МУС.

Міністэр унутраных спраў, выступаючы на адкрытым Форуме, давёў да ведама прысутных, што Міністэрства закупіць кнігі на нейкую астранамічную суму для таго, каб іх чыталі міліцыянты і падвышалі свой культурны ўзровень...

У мяне няма словаў для камэнтару, а вось тэлэжурналісты (а в Украіне каля 50 тэлеканалаў) у гэтым жаечнікі цікаўляцца на вулачках у міліцыянтаў, што тия чытаюць і перадаюць і рагілі пра гэта рэпартажы.

Спрэс праходзіць аўтографісескі пісьменнікай. Ажыўленна праходзіць. Найбольшая чарга на стэнду львоўскага выдавецтва «Піраміда», дзе падпісвае кнігі Марыя Маціёс. Пані Марыя — каралева ўкраінскай літаратуры. Смуглівая і чарваковая, бездакарная прычоска, палевы касьцюм тута аблівае паставу, манеры каралевы.

Вялізны бігборды з рэжымай новай кнігі Маціёс «Маскаліца», выдадзенай накладам 25 000 асобнікаў, стаяць па ўсім Львове.

«На ўкраінскім рынке дзве пісьменніцы атрымліваюць незвычайна вялікія аўтарскія гана-рары, — гаворыць львоўскі прафэсар Анатоль Іччанка. — Гэта Джакан Роўлінг — 28% роялі і Марыя Маціёс — 20%». Гэта ўражвае, калі ўлічыць, што звычайны аўтарскі ганарап — 6—8%.

Я на Форуме таксама маю дзве, як тут кажучы, «акцыі». Сустэрна з чытачамі на стэндзе выдавецтва «Зігамін пэс», дзе неўзабаве мае выйсці мой раман «Рыбін горад», і парныя чытанні з Ларысай Дзенісенкай на тэатры «Ўваскрасеньне». На свае «акцыі» я не паленавалася прыперці цэлую торбу выданнію з сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва». Шчыра кажучы, была гатовада

таго, што прыйдзеца іх перші на-зад у Менск. Але амаль усё разышлося. Першымі разабралі «Лісты за лесу» Севярынца. Ва Украіне цікавица Беларусью, а інфармацыі пра нас тут няма амаль ніякай.

«Магчыма, гэта такая маркетынгавая пазыцыя ўласнікай інфармацыйных сродкаў, — гаворыць Рыгор Гусэйнau, галоўны рэдактар аўтарыгната, хоць і не стацічнага літаратурнага часопісу «Кур'ер Крыўбасу». — Расея прысутнічае на нашым інфармацыйным полі найперш сваімі тэлеканаламі. А паколькі Беларусь успрымаеца нейкім ценем Расеі, то насы СМІ ўвагі ён не надаюць. Прыйдзеца, краіны Эўропы — гэта цікава шарагаваму ўкраінцу, а Беларусь — не».

Спадар Гусэйнau — лібрээт найболыш прэзыдэнт украінскай прэміі імя Шаўчэнкі. І ён адзінны з ляўрэтаў, што не скарыстаў прэмію на свае патрэбы, а паклаў на спэцыяльныя рахунак, і з прызначаў штогод у сваю чаргу, дае прэмію 15 000 грыўнёў (гэта каля 3000 доляраў) таму ўкраінскому пісьменніку, якога лічыць найбуйнейшым падрымкі. «Ну што, выдаткаваў бы я гэтыя гроши на свае патрэбы, купіў бы сабе там новы аўтамабіль, ці што, але навошта мне гэта? Мне не бракуе на жыццё... — съмешацца спадар Рыгор і дадае: — Цяпер украінская літаратура знаходзіцца на спадзе. Але гэта натуральны працэс. Пасыля спаду неадмінна будзе пад'ём. Магчыма, і мая прэмія паспрыяе гэтаму — хоць трошкі».

Мяркуючы па ўсім, за будучыню ўкраінскай літаратуры моцна хвалявацца не варта. А за нас крываўна. Бо ў нацыянальной літаратуры, нацыянальным книгавыданні, падалося, адсталі мы ад Украіны на нямераную колькасць парсекаў...

Украінцам ужо на трэба самім сабе даказваць, што могуць чытаць Гамлета і Пушкіна ды глядзець фільмы па-украінску. Падўгіну выдаваць падручнікі па электроніцы. Што ўкраінская пісьменніца можа быць цікавай на менш за ангельскую.

Але мы таксама гэта хутка дакажам, праўда?

Львоў — Менск

В Украіне выходзяць цудоўна ілюстраваныя дзіцячыя кнігі. Гэта манюнак Уладзіслава Ярка да «Казак Туманага Альбіену».

Новая літаратурная броя

Жыцьця іншай кнігі. Фрэскі. Барыс Пітровіч. Менск: Медісонт, 2008 — 255 с. 500 ас.

Для Барыса Пітровіча крэйзі са-рэдніга ўзроўту пісьменніка, які пачынаў свой творчы шлях ішчэ за савецкім часам, пасыяхова пераадо-лены. Плён гэтага перамогі — кніга «Фрэскі».

Паводле словаў крэйкі Данілы Жукоўскага, у сваіх карацелькіх твор-цах аўтар мае любасць да канкрэт-ных літаратурных «штуцак». Тут і мініатуры-жыхалкі, і вершы ў прозе, і вымысленныя інтарвю, і іншыя са-каўні «малечы». Узвыўші фантазіі з амежаванай колысьцю слову і трывом пачаканага фіналу ў пост-мадэрнісцкім клочы.

НОВЫЯ КНІГІ ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

«Фрэскі» — пасыяхова выпрабаваныя літаратурнай зброяю, а таксама выпрабаваныя межаю беларускай літаратурой, выпрабаваныя, якое часам нагадваюць разгойданні. Гэта ганаристыя разнастайнісць, безумоўна, робіць «Фрэскі» разам з кнігамі Клінава і Бежанавец, літаратурнай падзеяй 2008 году.

Нататкі разумнага паляка і разумнага расейца

Вільна 1824-1825: Перекрэсткі памяці. Сост. Федута А.І. — Минск: «Лінмарус», 2008. — 244 с. 400 экз.

Гэта амаль дэтктыўная ўспаміны пра самую гучную палітычную справу на быльш землях Рэчы Паспалітай у першай троціне XIX ст. —

справу філяматаў і фільярату. Высока-кастаплесны расейскі службоўец Навасільцу вядзе съледстваў аў сакрэтных таварыствах, вынікам якога стане загада разгойданні. Гэта ганаристыя разнастайнісць, безумоўна, робіць «Фрэскі» разам з кнігамі Клінава і Бежанавец, літаратурнай падзеяй 2008 году.

Першыя ўспаміны — польскі, а хучткі речнапаспаліцкі погляд — належаць пісторыку і палітычнаму дзеячу Яхўілу Лялевелю. Другія — расейскія глядзінча. Аўтар — Іван Лабойка, прафесар расейскай мовы і літаратуры.

Маладыя Мінскевіч, Чачот, Зан, Дамейка — блізкі...

Паліткарэктную, як сама кніга, прадмову напісаў Аляксандар Фяду-

тий: беларусы и русские. 1772—1791 гг. Сост. Тарас А.Е. — Смоленск: Кніжны клуб «Посох», 2008. — 608 с. 150 экз.

Гэта трэці публіцыстычны паход на Москву. Першыя два — «Письмо к русскому другу» Каўкі і «Русская книга» Дубаўца да мэты не дайдзілі — былі спажыты на месцы беларускімі элітамі. Спадзяюся, гэтым разам дапні.

Мэта ўсіх такіх паходаў — папулярызація рускім языком, рацлумачыць інгелектуалу з сумежнай краінай, што такое Беларусь, хоць такія беларусы, адным словам, адказаць на пытанні ўсходніх суседзяў «А хто там і дзе?». Для нашага ж чытача — добра вядомыя выкладкі добра вядомых аўтараў.

З недахопаў — трошачкі бянтэжыць гандніцайнасць высыновы, якая на нарада стасуецца з асноўнымі тэкстамі. Варта быць панавуковай — Масква съяззам на верыць.

Павал Касцюшковіч

З юбілеем, Белаазёрск!

Горад на Берасцейшчыне, што дзе ладнай частцы беларусаў съягло ў дом ды абувае іх у красоўкі зь лягатыпам у выглядзе кашэй лапы, адзначыў 50-годдзьдзе.

Маладыя гарады, што нібы зь чінчага ўзынкі ў савецкі час у якісці непазблежнага дадатку да якога-небудзь чарговага прамысловага гіганту, часам тошч у сабе скропрызы. Як Жодзіна, які, дзякуючы дапытлівасці мясцовых краязнаўцаў, пастале больш як на тры стагоддзі, ці маладыя

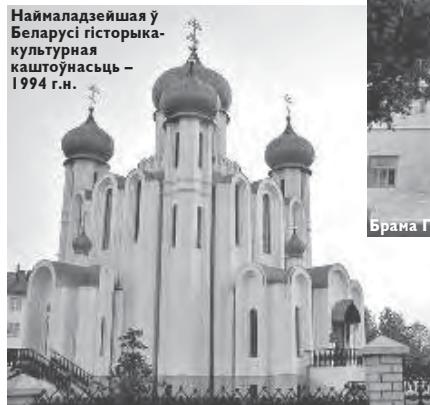
Навалукамля і Наваполацак, што дадал ў сваіх назвах да прыстаўкі Нава- імёны сваіх суседзіў. У дзясятак разоў маладзейшы за суседнюю Бярозу Белаазёрск — тое яшчэ места.

«Адкуль вы, дзетачкі, з Грэсі?»

Трохі гісторыі. Белаазёрск, як і шмат якіх падобных паселішчаў, пачынаўся з пабудовы працоўнага пасёлку. Першы бараці ўзынкі на краі вёскі Ніўкі ў 1958 г. Пра горад яшчэ ніхто не гаварыў і ГРЭС, якую злучылі з Бельм везорам систэмай каналаў, назвалі Бярозаўскай — у горнага бліжэйшага да яе раёнага цэнтра Бярозы. Праз два гады пасёлак спачатку назвалі Бярозаўскім, а пасля ахрысьцілі наўрэшце Белаазёрскам. Гарадскі статус ён набыў у 1970 г. Але шмат хто з старых жыхароў навакольных вёсак дагэтуль ня звыкнецца з такім суседствам. Так і пыткаючы з дзяцей, што шыбуюцца да аднаго з аэрапу: «Адкуль вы, дзетачкі, з Грэсі?».

На сёньня жыхарства Белаазёрску набліжаеца да трынаццаті з палавай тысячай чалавек. Акрамя ГРЭС, што дзе ладнай частцы беларусаў съягло ў дом, тут працуе энэргамеханічны завод, запчасткі якога набываюцца ня толькі нашымі суседамі, але й далёкі Куба з Іракам. Беларуска-шпанская прадпрыемства «Белкельме» абувае аматараў спартовага абурку ў красоўкі з лягатыпам у выглядзе кашэй лапы. Есьць тут чыгуначная станцыя з навоткім вакзалам. Ды працы ў невялікім горадзе ўсім не хапае, таму найбольш актыўныя знайшлі яе ў Бярозе, а хто-ніхто і ў Менску. Мясцовыя дзеткі наведваюць дзіцёві школы і гімназію, малеча — шэсць садкоў, частка выпускнікоў — мясцовыя каледж. Перад маладымі бацькамі стаіць ня толькі пытанніне працаўладкавання, але й жыльля, бо ў Белаазёрску новыя дамы амаль не будуваюцца. Ніздрэка з'яўва — арэнда кватэрэй і пакояў. Кватэры каштуюць амаль як у абласным Берасці, і набываюцца вельмі хутка — як толькі пай-

Наймаладзейшая ў Беларусі гісторыка-культурная каштоўнасць — 1994 г.

шла пагалоска.

Ахоўваеща гісторыяй

Нягледзічы на адносную малаўсць, горад энэргетыку мае сваю гісторыка-культурную каштоўнасць. Пра гэта съведчыць шыльда на мясцовай праваслаўнай царкве, закладзенай у 1994 г. у гонар св. Серафіма Сароўскага. У сваёй прыгажосці храм спаборнічае з піцідзясянгіцкай царквой Св. Тройцы, што разміясціліся трохі ў баку ад таго самага месца, з якога пачынаўся некалі горад. Побач з пратэстанцкім храмам сядзіб акуратна паstryxаных кустоў бруйца фантаны, браму ўпрыгожваюць анёлы. Праваслаўныя не адставаюць — перад царквой зрабілі стаянку, на ходніках кладуць новую плітку. Але гэта ўсё немаўлівы ў парадунайні з тым, што можна пабачыць на наваколье Белаазёрску, а менавіта ў суседніх вёсках Пескі, дзе захаваліся рэшткі сядзіб і парку славутага роду Плюслюскіх. Сядзіба тая відома з XVI ст. Да пажару 1843 г. тут быў палац, у якім захавалася барагата калекцыя жывапису. У XVIII ст. побач з палацам разбілі чудоўны парк, у ім выкарыпілі сажалкі, якія напаўняліся водамі Чорнага везора праз адмысловую систэму каналаў. Пасля пажару пад жылос памяшканні перабудавалі стайню. Гэты буды-

Брама Плескайскага палацу.

былы пансіяннат на той жа Свіцязі, то няблага было б і на тутэйшых аэрапа нешта прыдумаць, бо інфраструктура адпачынку тут амаль адсутнічае. А прыклады, як можна зрабіць, ёсць. На высые аднаго з аэрапаў у Бярозаўскім раёне прадпрымальнік збудаваў хатку і цяпер за грошы здае я турыстам.

На Саладуху за 25 тысячаў

Канцэрты прыватных зорак у мясцовым ДК — падзея рэдкая. Таму квіткі на якога Саладуху разыходзяцца ў момант, які глядзячы на амаль менскі цэнтр. Вісной прыяжджаў Фінберг з аркестрам — вольных месцаў было вобмаль. Тоё самае і ў Капылі, і ў Шаркаўшчыне. Некі казаў пра тое Зымітру Вайношкевічу. Хто-хто, а ўжо ён зачараваў бы мясцовых палишчук выкананнем «Зялёнага дубчка». Мясцовая эстрада прадстаўленая ансамблем танцу «Журавінка» і студый эстраднай песні «БЭЗ» (на бльтыца з расылінай — гэта ўсё той жа энэргамеханічны завод). Есьць тут і альтэрнатыўная сцэна і нават незалежны лэйбл «Экстрэмальная музыка». Адзін з тутэйшых сайтаў мае рубрыку «Літаратура ў горадзе», але інфармацыя на страницы небагата — партрэты мясцовых пастаў і празіка. Даўні, але пра щодунік пасэцку Ніну Мацяш тут ні слоўца.

Палёт малой авіяцыі і кол. худ. самадзейнасць

Яшчэ колькі гадоў таму некаторыя вуліцы Белаазёрску нагадвалі паваеннную забудову Наваградку ці Карэлічу. Двух-, трохпавярховыя дамкі з пакатымі стрэхамі, выкладзеныя жаўтаватай вузкай цэглай. Ціпэр съцены тых дамоў хаваючыся пад тоўчай тэрмрафтара, разам з цэглай вельмі хутка зынкаюць пісягі смалы, якой залівалі штогод прарэхі ў страсе і нацыянальныя надпісы. Мясцовыя гатэль, страціў камуністычную спадчыну ў выглядзе надпісу «50 год савецкай улады» і набыў новы гонтавы дах. На ходніках асфальт саступіў месца плітцы, залянілі газоны. Перад самымі съяткованымі, калі ўсцяліся дажджы, пачалі фарбаваць прыпынкі і платы. Горад усё лета рыхтаваўся да юбілею. Чакалі высокасе начальнства з вобласці. З афішаў, намаліваних ад рукі, стала відома, што ў съвіточнай праграме будуть скропрызы: акрыма звязкі з выязнага гандлю і высступаў «кол. худ. самадзейнасці», заплянавалі і палёты малой авіяцыі.

З юбілеем, Горад Белага Возера!

Сямён Печанко, фота аўтара

Тая самая ГРЭС, што горад корміць.

Апакаліпсіс заўтра

Жахі і жудасьці чакаюць Эўропу на наступным тыдні, калі яна ня вызнае нашы самыя дэмакратычныя выбары. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

— У вас пятае купэ, — правадніца працягнула білет пасажыру.
Пасажыр падніў ў вагон і разваліўся на канапе. За вокнам замігала краявіды Заходній Беларусь.
Чалавек быў назіральнікам ад ЭС на выбарах, прызначыў якія дэмакратычнымі мог толькі хворы. У яго памяці зноў паўсталі падліковыя камісіі, дзе не было ніводнага апазыцыяніза, безальтэрнатыўных выбарчых ўчасткі, бонзы рэжыму, якія пагражалі назіральнікам — у выпадку непрызнанні выбараў дазволіць транзіт наркотыкаў у ЭС, перарабтаць пастаўкі газу, разарваць дыпліматычныя зносіны.
Тут нечакана ў купэ намалявалася жанчына сірэдняга веку.
— Цыгарэты на продаж у Польшу не вязш?

Не пасьпей назіральнік раздупліцца, як цётка дастала пару блёкаў «Бонду» і сунула пад сядзенне.

— Дзякую. Я ў Седзіцы забиру. Дарэчы, а кампанэнты для яздзенай зброй таксама не вязш?

— Вас?

— Што «Вас»? Нашы больш за два кіляграми ўрану вывозіць не даюць. А звязэрла мытня!

— Вы ёсьць крэйзі?! — гэта было адзінае, што змог сказаць суромаўца.

— Якай крэзі? Бацька дазволіў у Эўропу атамных бомбы праводзіць. Трэба было выбары прызначаваць. Дзякую, я забиру пасыль Берасця.

Спэкулянта паклала на верхнюю паліцу два пакеты з надпісам «Універсам Рубліўскі», якія зіхацелі як дыскатэка, і зьнікіла.

У жаху назіральнік кінуўся з купэ ў калідор, дзе сутыкнуўся з правадніцай.

— Пасажыр, нічога не жадаецце? — запытала тая, бліскочыя залатой фіксай.

— А што ў асартыменте?

— Чай, кава, герайн, какайн, марфін,

вафлі, рабыні ёсьць съвежыя. А вось клей, прабачце, сконччуся — пасажыр з трэціга купэ ўсе цюбікі скупіў. Толькі адрозні папярэджаю — ноночка і калоцца забаранеца за 20 хвілін да прыбыцця на канічавую станцыю. Да што Вы так гледзіце на мене? Вось інструкцыя на праводзіць у Эўропу наркотыкаў і жывога тавару ў якасці адэкватнага адказу на непрызнанніе выбараў. Вось сартыфікаты.

Назіральніку спатрэбілася пару хвілін, каб прыйці да цымы і моўкі пасунуцца ў бок туалету. Але не паспely таргандыць дзвірь, як з-за іх высынуўся чарнівы мужчына і на ломанай ангельскай папрасіў цішыні, таму што, разумееш, у туалесе сцільня піць дзетак і бабулю — і едучы яны з Бангладушу ў Эўропу, выкарыстоўваючы зручны момант: злы пасыль выбараў на Захад Менск дазволіць транзіт нелегалаў.

— Ты можаш на вічэра барана зарэзаш, ці гэта мусім рабіць мы — твае трэй жонкі? — закрычаў нехта з глыбіні памішканія.

Пайду я, — сказаў нелегал і зачыніў дзвірь.

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Уесь астаратні адрезак шляху да Тырасполя назіральнік прастаяў у тамбуры. Як толькі цигнік дасыгнуў фарпост Эўропы, ён кінуўся да чыгуначных кас.

— Бітг, пані, хутчэй, білет да Менску. Яшчэ я ня позна візываць гэтыя ідыёціш выбараў.

— Пшэпрашам, — сказала касірка, — Але Менск, як і абыяца, за непрызнанніе выбараў парваў усе адносіны з ЭС і цалкам пераарыентаваўся на Вэнэсуэлу і Іран. Магт прапанаваць вам білет на цыгнік да Гданьску, адтуль на марскі лінійэр да Вэнэсуэлы, дзе вы зможаце сесыі на самалёт, які ляціць у Тэгеран. А там перасесьці на мескі рэйс.

Назіральнік выцягнуў партман.

— Пані прымае картку Visa? Пані??..

Адказу не было. Шкло касы канчаткова засиянуло шэршніно, недзе гулка бразніў, адламаўшыся, лядзяш: каб адпомісці за непрызнанніе выбараў, Менск вырубіў Эўропе газ.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншум Алену Казлову / Валера Булгакава зна-
раджэнцем сына. Ніхэ ўсіх малгушам! Сібры

КАНТАКТЫ

Паваканская «Шчырый беларус». Згодна з пастаўшчынай ураду пры прыёме прыватных абвестак аб здымках у рэдакцыі паведамленіяў, якія пададзены наступным чынам: паштэрнага дадзенія асобы, якія падае абвестку, тэкст абвесткі, тэрмін дзеяніяў на абвестку, тэкст абвесткі, тэрмін дзеяніяў на абвестку. Гэтую інфармацыю можна падаць на электронны альбо паштовы адрас редакцыі.

КУРСЫ НАРОДНАЙ ВЫШЫЙКІ

Запрашаем на курсы беларускай народнай ві-

шыўкі. Заняткі з 1 кастрычніка ў памяшканні БНТУ (ранення і вечарнія групы). Т.: (029) 171-13-90 (Галіна)

ШКОЛКА СВЯТОЙ ЭУФРАСІНІ

Аб'яднавчы набор дзетак у беларускую народную школку са Эўфрасіні Полацкай грамка-каталіцкім Душпастырскім цэнтрам Святога Язэпа ў Менску. Прымаюцца дзеці да 5 гадоў. Заняткі будзяць практывадзіць у памяшканні Цэнтра па падрыхтоўцы дзетак. Арганізацыйны ходзяць баш-кou 28 верасня і 12 лістапада. Занікніца можна працэлефону: Аленка Яўген Усашын (029) 312-28-26; jusoszyn@tut.by; сястра Вікторыя Чакан (029) 309-86-02; s.viktoriya@gmail.com

ТАЛКАЎСКІ ФЭСТ

Талкаўскі фэст адбываецца ў наедзелю 5 кастрычніка. Збор у 12 гадзін калі клубу. Падрабяз-
найцы на сایце www.talkas.info, дадзены праз тэл.

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ

У берасцяночах у Бонцініўшчыне старшыня мясцовага АГП, сабар нацыянальнага капітэлу АГП, дадзінъ лідеру бранавіцкіх прайдзімалініка Сяргей Андрушчанка. Вечная память!

19 верасня памерла Іна Анатолеўна Карпюк.

Удав Алексей Карпюк, дача Анатолія Альшускага, сабруока Васіля Быкова, сур'замоўніца Ларысы Ген-
юш і Міхаіла Забайды — Суміцкага. Вечная память!

КНІГІ

Пралануўшы ў беларускіх кітапяўнях 20 кніг, часопісы «Спадчына», «Наша Ніва» 1906—1908, 1910г., «Ластоўкі», «Наша Доля» 1906, Энцыклапе-
дия Гісторыі Беларусі 1—5 т., кнігі па энтаррафі,
гісторыі, архітэктуры, настацці, ды іншое, багаты
выбар.

ПРАЦА

Яканса выканана пісомовая працы на беларускай гісторыі, літаратуре, мове. Звязратацца загадзя. Т.: (029) 101-03-24. Юрас.

Яканса набор, радзагаванне тэксты на беларус-
кай мове. Звязратацца загадзя. Т.: (029) 101-03-24.
Юрас.

«У Эгіпце ў магілах знайшли жменю пішанічных зярніт. Праляжалі яны там некалькі тысяч гадоў і ўсё-такі такі, якіх паселяі, зярніты ўсе і далі адраджай. Усё, чым толькі ёсьць пачатак жыцця, можа ахыць, калі зложацца патрэбныя варункі; гэта — бывае і з народамі. Як вучыць гісторыя, не адзін ухо народ, каторы звязаў насліствам, заціснуў блістраваем, і каторы, здавалася, саўсім памёр, — разам адрадзіўся, і дух народу, прачнушы ад дулага сну, уставаў на новыя жыццё...» Гэтак піша рускі вучоны прайфесар А.Пагодзін, і яго слова маюць вялікую цену для нас, беларусаў: мы пачынаем жыць другі раз, наўно.

«Наша Ніва», №20, 25 верасня 1908

ЖАРТ

POLITI

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдакторы «Наша Ніва»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,

У.Знамірскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі

шоф-рэдактар Аляксандра Дынко

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастак-рэдактар Сяргей Харэзскі

заснавальнік

Мікалаіс фонд выдання газеты «Наша Ніва»

выдавец

«Супрадаўніцтва»

настасіяць

</